QUE LA
PAGUEN
LOS
RICOS

هەموو بۆنەکانی عەرەبستان

دوو جەلاد

(دوو شانۆنامەی فێرناندۆ ئارابالۆ)

وەرگێڕانی لە فارسییەوە: حەمە قادر

هەموو بۆنەکانی عەرەبستان

ئەم بەرهەمە یەکێکە لەو چوار شانۆییەی، کە فێرناندۆ ئارابال لە ژێر ناونیشانی" سپێدەی سوور و ڕەش" یاخود " خەیاڵ–شۆڕش" لە ساڵی 1968 نووسیویەتی." هەموو بۆنەکانی عەرەبستان" و سێ بەرهەمی دیکە بە ئیلهام وەرگرتن لەو کاتەی لەسەردەمی ئیسپپانیای فرانکۆ بەبیانوی سوکایەتی بە سروودە نەتەوەییەکان و سەرۆکی وڵات لە 1967) و هەروەها وروژاندن و یاخیبوونی نەوەی گەنج لە فەڕەنسا و لەوێشەوە بۆ هەموو جیهان، نووسراوە.

ئارابال نازیزمی گەشەسەندوو، ڕەگەزپەرستی، سوپای دژ بەخەڵك و کلێسای کۆنپارێز، ڕیسوا دەکات و لە ئازادی مرۆڤ، بەتایبەت گەنجان، لە عەشق و ئازادی دەدوێت.

شوێنێك، كە ڕووداوەكەی تێدا ڕوودەدات:

ئیسپانیای ئەمڕۆ یان هەر جێگایەك، كە ستەمكاری حوكم دەكات.

کاراکتەرەکان:

مایدا maida: هاوسەری ئەو پیاوەی بە مەرگ حوکمدراوە

یبار Ybar: حوکمدراو بە مردن

قەشە

جەنەراڵ

خاوەن بانك (1)

ستەیج:

دەشێت ئەم شانۆنامەیە، لەسەر جادە نمایش بکرێت و، هەروەها دەکرێت بەشێوەیەکی ئاسایی لە هۆڵێکدا نمایش بکرێت.

لەسەروو بینەرەکانەوە، ئەمسەر بۆ ئەوسەر پەردەیەکی خوێناوییان هەڵواسیوە. لەناوەڕاستی پەردەکە دا پەڵەیەکی خوێن هەیە، کەمکەم بەرەو بەشەکانی تری پەردەکە دزە دەکات. لە ژێر پەڵە خوێنەکەدا بینەر دانەنیشتوە. بەڵام بەرمیلێکی لێیە، کە بەدرێژایی نمایشەکە، دڵۆپ دڵۆپ خوێن دەڕژێتە ناوی.

کاتژمێرێك بەدیواری کۆتایی ستەیجی نمایشەکەوە دیارە. لە ژێر کاتژمێرەکە دا، هاوسەری ئەو پیاوەی، کە بەمەرگ حوکم دراوە، وەستاوە و جۆرە کڵاوێکی وەك کڵاوی تەلەفۆنچییەکانی لەسەر کردووە.

نمایش:

جارچی بەجلی سەردەمی "گۆتیك"ەوە بەتەپلێکەوە دێتە ناوەوە.

جارچی (بە تۆنێکی وشك): توندوتیژی ستەمکاری...دواتر ژمارەی لەسێدارەدان چەندین ئەوەندە زیادی کرد.

(جارچی دەستبەجێ دەچێتە دەرەوە، کاتژمێرەکە چواری بەیانییە)

مایدا: خانم تکایە پەلە بکەن، ژمارەکەم وەربگرە.

(ساتێك بێدەنگی)

هەڵبەت دەزانم هەموو کارمەندانی تەلەفۆنخانە، منیان خۆشدەوێت. سوپاسی هەموویان دەکەم، بەڵام تکایە... ئێستا کاتژمێر چوارە. کاتژمێر پێنجی سەرلەبەیانی مێردەکەم گوللەباران دەکەن.

(تەلەفۆنەکە دادەخاتەوە)

خوایە، بۆ دەبێت توشی ئەم بەڵایە بم؟ هەموو کەس بە گیان و دڵ بەدوای ئیشی منەوەن. تەلەفۆن بۆ هەموو لایەك دەکەن. لەم تەلەفۆنەوە بۆ ئەو تەلەفۆن. بەڵام هەست دەکەم ون بووم... ئاخ! خۆزگە بمتوانیایە لەگەڵی بم.

دەنگی تەلەفۆنچییەکە: هەر ئێستا ئەسقەفی گەورەتان بۆ وەردەگرم.

(چەند ساتێك بێدەنگی) قسە لەگەڵ یەکێك لەهاوکارەکانی دەکات:

ئەلوو! 8 ئسپانیا؟ دەقەیەك. تکایە.

مایدا (قسەکانی پێ دەبڕێت): ئێوە باوکە "بیۆسکا کۆتۆواد"ـن بەڕێز؟

(ڕووناكی دەكەوێتە سەر بەرمیلەكە.. قەشەكە دەبینین، كە تەلەفۆنەكە بەدەستەوەیە. پیاوێك بە كڵاوی تایبەت بە ئەسقەفەكانەوە).

قەشە (ڕەوانبێژ و زمان چەور): قسە بكە كچم. من چیم لەدەست دێت؟ بیڵێ ئەنجامی بدەم.

مایدا: ڕێك سەعات پێنج، واتە یەك سەعاتی تر..دەیانەوێت مێردەكەم گوللەباران بكەن. لێتان دەپاڕێمەوە، تكایە لای سەرۆكی ئیسپانیا ببە بە واسیتەمان. بەڕێزتان دەتوانن دڵی سەرۆك نەرم بكەن. ئاخر ئێوە وەك قەشەیەك نهێنی پارێزی ئەون.

قەشە: كچم هەموومان، كە ئەمكاتانە لێرەین و بیر لەهاوسەرەكەت دەكەینەوە، دڵنیابە هەموومان دۆعا و نزای بۆ دەكەین.

مایدا: بەڵام كێشە ئەوەیە لێخۆشبونی بۆ وەرگرن... كە نەیكوژن.

قەشە: ڕەحمەتی خواوەند بێكۆتایە كچم، تەنانەت ئەوانەش دەگرێتەوە، كە گوناهی گەورەیان كردووە.

مایدا: بەڵام خۆ مێردەكەی من...

قەشە(قسەكەی پێ دەبڕێت): ڕاستە، ڕاستە كچم. من هەموو ئەمانە دەزانم. پێموایە تۆش بیستوتە، كە بەدرێژایی ساڵانی جەنگی ناوخۆ من لەسەفارەتخانەیەك بووم. ئاگام لە وەحشیگەری و توندوتیژییەكانی ئەوساڵانەیە، بۆنمونە كاولكردن و سوتاندنی كڵێساكان، خوا لەوانەش خۆش دەبێت كچم.

مایدا: مێردەكەم جگە لەوەی دەیویست دەسەڵات بۆ خەڵك بێت، هیچ تاوانێكی نییە...

(چەند ساتێك بێدەنگی)

بمبورە. لەم بارودۆخە دا، كە ئێستا من تێی كەوتوم تەنانەت ناتوانم یەك خولەكیش كات بەفیڕۆ بدەم. باوكی ڕۆحانی! سوێندتان ئەدەم بەهەر شتێك دەیپەرستن، بەگیانی ئازیزترین كەستان، كە لێخوشبوونی مێردەكەم لە سەرۆكی وڵات وەربگرن. ئێوە هاوڕێی ئەون.

قەشە: کاتی دوعا لەبیرتان ناکەم. خوا لە دەریای ڕەحمەتی خۆی بێبەشتان نەکات.

(قەشەکە تەلەفۆنەکە دادەخاتەوە. دەستەکانی بەشێوەیەکی نمایشی لەناو بەرمیلەکە دا دەشوات. دەستەکانی وشك دەکاتەوە. سەلیبێك دەکێشێت. ڕووناکی بەرامبەرییەتی. دواتر تاریکی)

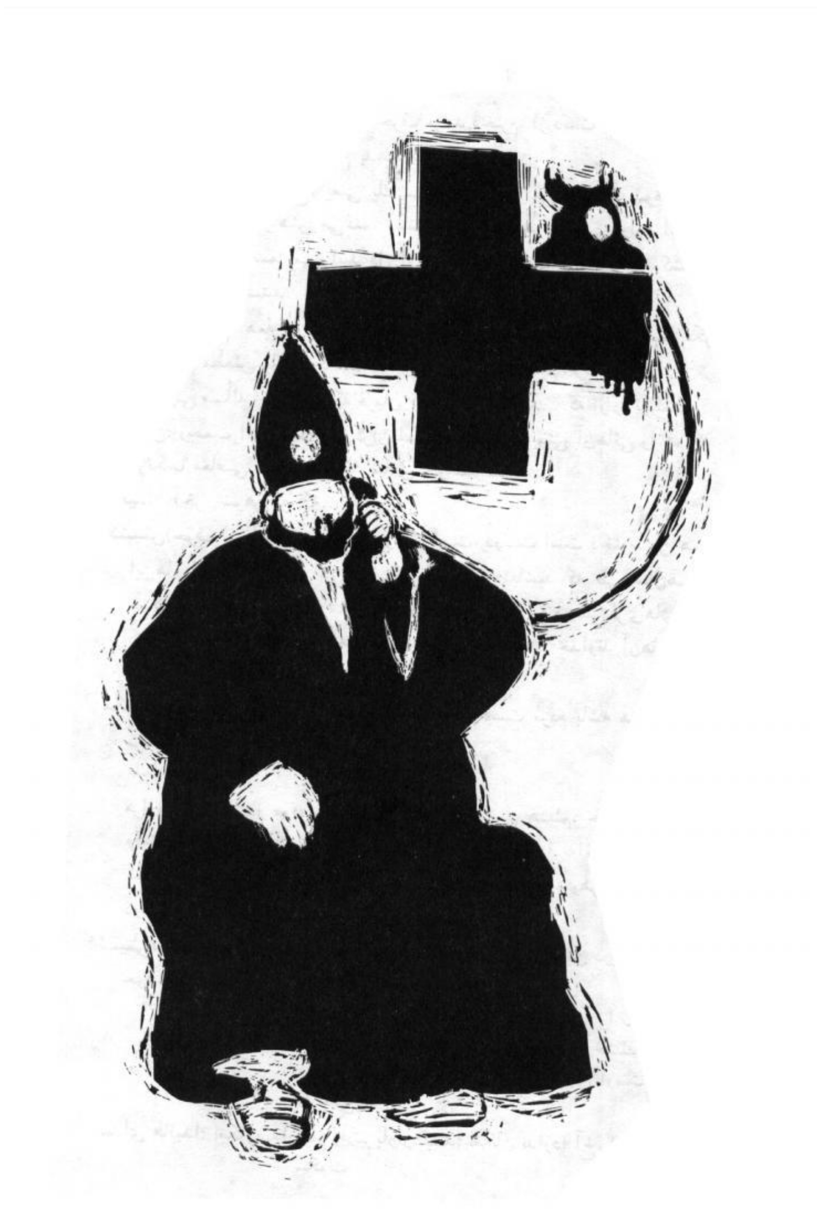

دەنگی مایدا: مەحاڵە گوللەبارانی بکەن! مەحاڵە! ئاخ، ئیبار! ئیبار!

بێدەنگی.

یادەوەری:

دواتر ڕووناکییەکی سەیر.

ڕووناکییەکە دەکەوێتە سەر مایدا و ئیبار.

هەتاوێکی درەوشاوە جێگای کاتژمێرەکە دەگرێتەوە

ئیبار: مایدا! مایدا!

مایدا: ئیبار! لەگەڵ تۆ چەند بەختەوەرم! ماوەیەکی درێژە کاتی پشوو لەگەڵت نەبووم. لم بکەرە سەر ڕانەکانم!

ئیبار: مایدا!

مایدا: نیگەرانی تۆم. دەڕۆی بۆ ئیسپانیا؟ ئیسپانیا؟

ئیبار: دەبێت لەگەڵ هاورێکانم دا بم. دەبێت دیکتاتۆری لەناو ببەین. خەڵکی دەبێت دیسان ئازادییان دەست بکەوێت.

مایدا: بیر لەگیانی من و منداڵەکانم بکەرەوە.

ئیبار: ئێوە هەمیشە لەخەیاڵی مندان.

مایدا: ئەزانی ئیبار؟ ئەو ڕۆژانەش کە تۆی لێ نیت، قاپی نانخواردنەکەت لەسەرمێزەکە دادەنێم. هەموو ڕۆژێك لەچاوەڕوانی تۆدا ڕۆژ دەکەمەوە و هەموو شەوێك لای ڕاستی جێگاکەمان دەنووم. چونکە لای چەپ هی تۆیە، ئیبار.

ئیبار: مەگری، خەم مەخۆ، تۆ قارەمانی منیت، مندالّی من! هەورە شینەکانی من! ڕووناکی من! خۆشمدەوێیت مایدا!

مایدا: من ئەکەومە سەر ئەژنۆ و جل دەشۆرم تا سفرەکەت بۆ بڕازێنمەوە. کاتێ تۆی لێ نێت دیوارەکان ڕەنگی شێتیان لێ ئەنیشێت. و دلّم ئەکەمە ناو قەفەسێکەوە.

یەکتر لە باوەش دەگرن.

تەلەفۆن زەنگ لێ دەدات.

تاریکی

ڕووناکی دەگەڕێتەوە. سەعاتەکە چوار و نیوە.

مائیدا وەلامی تەلەفۆنەکە دەداتەوە.

دەنگی تەلەفۆنچی: خانم هەوالێکی زۆر خۆش: هەر ئێستا هەوالّمان پێگەیشت بڕیارە پاپا و سەرۆکەکانی ئەمریکا و ڕوسیا و فەڕەنسا یەك لەدوای یەك داوای لێخۆشبون بۆ مێردەکەت بکەن.

مایدا: ئای لەم بەختەوەرییە! واتا ڕزگاری دەبێت؟

تەلەفۆنچی: مەدرید ئێستا لەسەر خەتە خانم...

مایدا: جەنەراالّ " ئەلوارێز دی لینەر" ... بەڕێزتی؟

لای بەرمیلەکە، هەر ئەو ئەکتەرەی پێشتر – بەلّام ئەمجارە لە جلوبەرگی جەنەرالّێك-دا دەردەکەوێت. تەلەفۆنەکەی بەدەستەوەیە.

جەنەراڵ (بە وردی و زۆر بە وشکی، وەك ئەفسەرەکان): خانمی بەڕێز! وەك شوالییەیەکی ئیسپانی و مەسیحییەکی بڕوادار ئامادەم گوێ لە ئەمرەکانی ئێوە بگرم. ژنێکی ئیسپانی هەرگیز لەم وڵاتەدا، بەهۆی تاوانەکانی مێردەکەیەوە بەتاوانبار لەقەڵەم نادرێت.

مایدا: با لەم بارودۆخە دا باسی ئەم بابەتە نەکەین. بەڵام ئەوەش بزانن، کە وەك پیاوێکی سیاسی بەهیچ شێوەیەك ناتوانن لەبەر چالاکییەکانی سەرکۆنەی بکەن و سزای بدەن. هەڵبەت بیروباوەری ئێوە لەگەڵ مێردەکەم جیاوازە، بەڵام من دڵنیام ئەو تەنانەت ئەگەر بیەوێت بیروڕاکانی خۆیشی بچەسپێنێت ڕێز لە بیروباوەری خەڵکانی تر دەگرێت؟

جەنەراڵ: نیشتمان پیرۆزە. نیشتمانی ئێمەی سەربازانی ئیسپانیایی لە ناخی دڵماندایە. ڕێگەی ئەوەم پێ بدەن بڵێم ئەوکەسانەی بەهۆی بیرۆوچۆنی پێشکەوتنخوازەوە، زیان لە یەکپارچەیی نیشتمان دەدەن، چاکەکاری و ڕێکخستن و ڕێزگرتن لە نەریتە نەتەوەییەکانمان، دەخەنە مەترسییەوە و زیانێکی قەرەبوونەکراو لە نیشتمان دەدەن.

مایدا: من دەڵێم تەنها زیانێك قەرەبوو نەکرێتەوە، ئەوەیە مێردەکەم گوللەباران بکەن.

جەنەراڵ: خانم، ئێوە لە دەرەوە دەژین. ئەگەر ئێوە ژنێکی ڕاستەقینەی ئیسپانی بوونایە– واتە ژنێك، کە تەنها ترسی ئەوە بێت نەوەك پیرۆزترین شتەکان، واتە نەریتەکانی لەدەست بدات– بەڵێ، ئەگەر ژنێکی ڕاستەقینەی ئیسپانی بوونایە، هەروەك ژنە قارەمانەکانی ئسپانیای کۆن، نۆمانس(2)، دەتانوت:"باکمان نییە بە هەزار هەزاران کوژراو، کاتێك نیشتمان پێویستی پێی بێت؟"

مایدا: من ئیسپانیم و ژیانم لەدەرەوە تەنها لەبەرئەوەیە، کە لەناو ئیسپانیا دا هەست بە ئاسایش ناکەم.

جەنەراڵ: تکات لێ دەکەم، خانمی بەڕێز! ئەوەی فەرمووت ئەوپەری بێ ویژدانییە. ئەمەش یەکێکە لەو زێدەڕۆییانەی، کە دوژمنەکانمان دەیخەنە پاڵ ئێمە. لە ئیسپانیا هەمووان ئازادن بەومەرجەی هێرش نەکەنە سەر بنەڕەتە پیرۆزەکانی چارەنووسی ئەم وڵاتە.

مایدا: ئاه.. بمبورن، ڕەنگە جارێکی تر و لە هەلومەرجێکی دیکەدا، بتوانم لەبارەی هەموو ئەم شتانەوە قسە بکەین. تەنها شتێك ئێستا دەمەوێت، ئەوەیە کە بەڕێزتان لای سەرۆکی وڵاتن و بفەرموون مێردەکەم گوللەباران نەکەن. لێت دەپاڕێمە لەبەر مرۆڤایەتی. لەبەر مرۆڤدۆستی ئەم کارە بکەن.

جەنەراڵ: خانمی بەڕێز، دڵنیاتان دەکەمەوە من وەك شوالییەیەکی ئیسپانی و وەك پیاوێك، کە شانازی بەوەوە دەکات دواهەمین دڵۆپی خوێنی لەخزمەت نیشتمانەکەیدا ببەخشێت، دەربارەی هاوسەرەکەی ئێوە و هەموو ئەوانەی وەك ئەون، ئەوەی ویژدانم ڕێگە بدات، درێغی ناکەم.

مایدا: لێخۆشبوون..!

جەنەراڵ: با لەمە زیاتر ئەم گفتوگۆیەمان درێژ نەکەینەوە. من دەبێت ئەرکی سەربازی خۆم بەجێ بێنم. لەگەڵ ڕێزم دا.

جەنەراڵ تەلەفۆنەکە دادەخاتەوە. دەستەکانی بەشێوەیەکی نمایشی لە بەرمیلەکەدا دەشوات.

ڕووناکییەك لەسەری چڕ دەبێتەوە.

دەستەکانی وشك دەکاتەوە.

مەشخەڵێك وەك ئەوانەی لە پرسەدان، دادەگیرسێنێت و دەڕوات.

تاریکی.

دەنگی مایدا: چۆن دەکرێ ئیبار، نازدارەکەی من ئەم هەموو دوژمنەی هەبێت؟ بۆ دەبێ خۆم ڕاگرم؟ ئەویش بەرامبەر جەلادەکانی تۆ ئیبار؟ نازانی چەند حەز دەکەم هەموو شەو شتانەی لەدڵمایە پێیان بڵێم... بڵێم چی، کە بەهای ژیانی تۆ لەمانە باڵاترە.

بێدەنگی

یادەروەی:

ڕووناکییەکی سەیر

ڕووناکی لەسەر مایدا و ئیبار

هەتاو لە جێی کاتژمێرەکەیە

ئیبار: مایدا! مایدا!

مایدا: تۆ ژیانی منیت. کاتێك کە لێرە لەگەڵ ئێمەیت هەست دەکەم وەك کچێکی بچووك، کە لەژێر چەتری قارچکێکی زۆر گەورە دانیشتوم و کەسێك هەیە بەرگریم لێ بکات. تۆ ئاسۆی منیت، و ئارەزووی من ئەوەبوو جوان و گەرم لات بخەوم، نزیك سینەت.

ئیبار: هێندە بیر لەسەفەرەکەم مەکەرەوە بۆ مەدرید.

مایدا: باشە ئیبار... بەڵام تۆ لە بیری ئێمەدا بە. تۆ سندوقی یاری منداڵەکانی. تۆ بورجی بەرز و باڵای ئێمەی.

ئیبار: نەتەوەی ئیسپانیا دەبێت بگاتە ئازادی. پۆستاڵەکانی سوپا، میللەتی پلیشاندۆتەوە. سوپایەك، کە چەندین سەدەیە بەردەوام لەهەموو جەنگەکان دا تێکدەشکێت، ئێستا تۆڵە لەخەڵك دەکاتەوە. دادگای پشکنینی بیروڕا، ئەمڕۆ، سەدەی بیستەم، هێشتا وەك خۆیەتی." هێشتا بۆنی خوێن دێت.. هەموو بۆنەکانی عەرەبستان ناتوانێت ئەم بۆنە بڕەوێنێتەوە. (3)

مایدا: خۆت ئەزانی دەبێت چی بکەی. تۆ ڕەگوڕیشەی، تۆ شاخیت، و ئێمە هەموومان بەچاوی داخراوەوە ڕێگای تۆ دەگرین و دەرۆین.

ئیبار: تۆ ئەو کەسەی لەم جیهانە دا زیاتر لە هەموو شتێك خۆشمدەوێت.

یەکتر لە باوەش دەگرن.

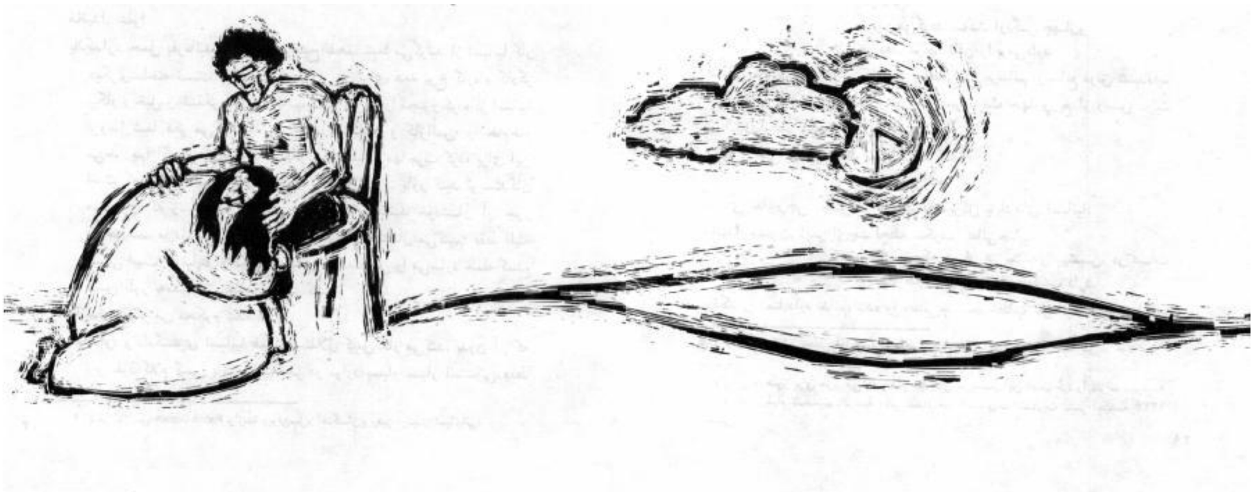

تەلەفۆن زەنگ لێ دەدات.

تاریکی.

ڕووناکی دەگەڕێتەوە سەعاتەکە چوار ونیوە. مایدا تەلەفۆنەکە هەڵدەگرێت.

دەنگی تەلەفۆنچی: خانم ویستم ئەوەتان پێ بڵێم، کە لە سەرچاوەی بڕواپێکراوەوە بیستومە پاپا و سەرۆك کۆمارەکانی وڵاتانی بیانی ڕێك سەعات چوار و چارەك داوایان، لە سەرۆکی دەوڵەتی ئیسپانیا کردووە لە مێردەکەت خۆش بن.

مایدا: واتە ئەگەری ڕزگاربوونی هەیە؟

دەگری.

دەنگی تەلەفۆنچی: بەڕێوەبەری هەموو بانکەکانی ئیسپانیاتان بۆ وەردەگرم.

مایدا: سوپاس(دوای ماوەیەك بێدەنگی) خاوەنشکۆ!

نزیك بەرمیلەکەی هەمان ئەکتەری پێشوو، لە شێوەی خاوەن بانکدا دەردەکەوێت و، تەلەفۆنەکە بەدەستییەوە دەگرێت.

خاوەن بانك: تکادەکەم خاتوون، بە"خاوەنشکۆ" بانگم مەکە. ئەم ناوەیان پێشتر بۆ سەرمایەدارە گەورەکان بەکاردەهینا. ئەمڕۆ ئێمە زۆر بەرەو پێشەوە ڕۆیشتوین. لە جەماوەر زۆر نزیك کەوتوینەتەوە. وا قسەمان لەگەڵ دەکەن هەروەك خەڵکی ئاسایی. تەنانەت هەندێجار بە "تۆ" بانگمان دەکەن.

مایدا: مێردەکەی من، ڕەنگە خۆیشتان بیزانن، تا چەند خولەکێکی تر...

خاوەن بانك: (قسەکانی دەبڕێت): بەڵێ هەواڵەکەیان پێ ڕاگەیاندووم. مەبەستم ئەوەیە بەندە ڕۆژنامە بیانییەکانیش دەخوێنمەوە. نەکا بزانن، کە ئێمە پیاوانی ئابوری ئیسپانیا، لە ئەشکەوت دەژین و هەموو

دەرگاکانی ژیانی مۆدێرنمان بەسەرخۆماندا داخستووە. بڕوا بکەن من هاوبەشی باشترین ڕۆژنامەکانی پاریس و لەندەن و نیۆیۆرکم.

مایدا: بەڵێ دەزانم، کە ڕۆژنامەکانی ئیسپانیا، هەموویان بێدەنگییان لەم بابەتە کردووە.

خاوەن بانك: تکایە زوو بڕیار مەدەن. ئەگەر ڕۆژنامەکانی ئێمە بۆ ئەم بابەتە، قەڵەمیان نەخستۆتە کار هۆکارەکەی بۆ ئەرکی ئەخلاقیان دەگەڕێتەوە. نابێت چاڵێك هەڵکەنین، کە خەڵکی ئیسپانیا لەیەك بترازێن. نابێ خەڵکی بەرەو ڕق و کینە هان بدرێن و بیانورووژێنین.

مایدا: ببورن، من نەمدەویست باسی ئەم مەسەلەیە بکەم. بەڵام تەنها لەبەرئەوەی دەزانم، کە بەڕێزتان هاوڕێی زۆر نزیکی سەرۆکی دەوڵەتن و یەکێکن لەوکەسایەتییە سەرەکییانەی، کە لە ڕووی مادییەوە پشتگیری کۆدەتاکەی ئەوتان کردووە دژ بە کۆمار. پێموایە ڕەنگە بتوانن دەست لەم بابەتە وەربدەن و لێخۆشبونی هاوسەرەکەم، لە بەڕێزیان وەربگرن.

خاوەن بانك: ڕاستە. لەڕاستیدا من شانازی بەوەوە دەکەم، کە هاوڕێی ئەم پیاوە مەزنەم، پیاوێك شایانی پەرستنە. کەسێك کە ژیانی بۆ بەختەوەری ئیسپانیا بەختکردووە.

مایدا: نەك تەنها ژیانی خۆی بەڵکو ژیانی هەموو ئیسپانییەکانی بەختکردووە. خۆی جارێك وتبووی ئەگەر پێویست بکات ئامادەیە نیوەی خەڵکی وڵات بکوژێت(لە پڕ تێدەگات نابێت بەم شێوەیە قسە بکات) ئاخ..! ببورن. مەبەستم نەبوو قسەیەك بکەم ئازارتان بدات. تەنها ویستم دەربارەی مێردەکەم قسەتان لەگەڵ بکەم. دەربارەی لێخۆشبوونی.

خاوەن بانك: پێویست بە داوای لێبوردن ناکات. من کەسێکی دیموکراسیم. لەبیری مەکەن دیموکراسی ئیسپانیا دیموکراسییەکی دیکەیە. بەڵام هەرچی بێت دیموکراسییە. ئێمە پابەندین بە درێژەدان بە ڕێبازی لیبڕالیزم.

مایدا: لەڕاستیدا هیوادارم بەباسکردنی بابەتی سیاسی بێتاقەتم نەکردبن. تەنها داواتان لێدەکەم لەبەر بەزەیی، لەبەر مرۆڤایەتی، کارێك بکەن.

خاوەن بانك. خۆتان دەبینین خانم، کە دەکرێ قسە لەگەڵ من بکەن. دەبێت ئەم وێنەیە وەهمییە لە مێشکەکاندا بسڕینەوە، کە ئیسپانیا وڵاتێکە لە ژێر دەسەڵاتی ستەمکاری و کۆنخوازی دا. بۆ نمونە ئێوە خۆتان دەزانن، کە مرۆڤێکی وەك من، واتە لیبڕالێکی ڕاستەقینە، گرنگترین بانکەکانی وڵات بەڕێوە دەبات.

مایيدا: هەر لەبەرئەمەش قسەکانی ئێوە لەسەر ئەم بابەتە زۆر کاریگەرن.

خاوەن بانك: ئاخ، خانمی ئازیز.. تەنها چانسی ئیسپانیای ئێمە، سەرۆکمانە. پیاوێك کە بە دەسەڵات و ئیرادەیەکی تەواو جڵەوی کاروباری وڵاتی لەدەستگرتووە. سەرۆکێکی بەرپرسیار. هەموومان خزمەتکاری ئەوین. هەڵبەت بەپێی هەموو ئەو ئازادیانەی کە هەمانە. بەڵام ئەوەش بزانن، کە بەهەرحاڵ خزمەتکاری ئەوین. ئێوە زۆر جیاوازن. من زۆر باش دەزانم، کە ئێوە لە دەرەوە چ شتێك لەسەر ئێمە دەبیستن...

مایيدا: لێخۆشبوون!

خاوەن بانك: خۆڕاگر بن با بۆتان ڕوونبکەمەوە. ئێوە دەڵێن ئیسپانیا هیچی تری پێناکرێت، جگە لەناردنە دەرەوەی خزمەتکاری ژن بۆ هەموو کارێك، و کرێکاری بێکار و خێڵێك ڕۆشنبیر.. باشە خانم کەس ئەمانەی ناچار کردووە لە ئیسپانیا برۆنە دەرەوە؟ ئێوە پێتانوایە ئێمە لێرە پیکاسۆ و کازالس هەر بەکاڵی دەخۆین؟ ئەگەر ئەمڕۆ چینی خوێندەواری ئیسپانیا ئەم وڵاتەی جێهێشتوە هۆکارەکەی ئەوەیە، کە ئەمانە شایانی ناوی جوانی "ئیسپانی" نین. بڕوا بکەن ئەو نووسەرە گەورانەی، کە ژیانی تاراوگەیان هەڵبژاردووە خۆیان وایان پێخۆشە. ئێمە لە ئیسپانیا بە باوەشی کراوەوە پێشوازییان لێدەکەین. بێگومان ئەمە شتێکی سروشتییە، کە نابێ هێرش بکەنە سەر ئەو بنەڕەتانەی، کە بناغەی یەکپارچەیی نەتەوەیین، هەروەها بیروباوەڕی سیاسی سەرۆکی وڵاتیش.

مایيدا: مێرەدەکەی من حوکم دراوە....

خاوەن بانك: هەروەها دادگای ئیسپانیاش بەوپەڕی سەربەخۆییەوە كاردەكات. بێ ئەوەی كاریگەری قسەی هیچ كەسی لەسەر بێت. تەنها چەند نمونەیەكی زۆر زۆر دەگمەن نەبێت.. ئەوان بە دەنگی ویژدانی خۆیان كاردەكەن.

مایيدا: مێردەكەم لە دادگایەكی سەربازی دادگایی كراوە.

خاوەن بانك: بەڵێ، بەڵام دادگا سەربازییەكانیش وەك دادگاكانی دی بەویژدان و دادپەروەرن. و تەنانەت پێموایە تاڕادەیەك لە دادگاكانی دیكەش بەویژدانانەتر كاردەكەن. تەنها لەبەر ئەو هۆكارە سادەیەی، كە لەم دادگایانەدا هەموو شتێك لەژێر چاودێری سوپادایە. سوپایەك، كە هەمیشە نیشتمانی ڕزگار كردووە. و هەر لەبەرئەمەیشە، لەبری پارێزەر كە بونەوەرێكی خەڵك فریودەرە و تریبۆنەكان خراپ بەكاردەهێنێت تا دژی بەرژەوەندییەكانی وڵات قسە بكات، دادگا سەربازییەكان ئەفسەرێك بۆ بەرگری لە تۆمەتبار دیاری دەكەن، كە بەوەفابێت بۆ سەرۆك. هەربۆیە كەسێك، كە بەرگری لە تۆمەتبار دەكات، ئەگەرچی – ڕەنگە– لەوانەیە– هۆشیاری دادوەری نەبێت، لانیكەم زمانی دادوەریكردن باشتر تێدەگات.

مایيدا: دادگایی مێردەكەم، هەمووی سێ سەعاتی خایاند.

خاوەن بانك: واتە ئێوە پێتان باشە وەك هەندێك وڵاتی گەندەڵ دادگایی چەندین هەفتە بخایەنێت؟ و بەدرێژایی دادگاییكردن یەك لەسەر یەك شایەتەكان بێن و بچن؟ مێردەكەی ئێوە چانسی هەبووە، كە بەو خێراییە دادگاییان كردووە. بۆچی دەبێت ناچاری بكەن، چەندین ڕۆژ لەبەرچاوی خەڵكی ناو دادگاكە، باری تاوانەكانی لەكۆڵ بنێت؟

مایيدا: لە دادگاییەكەی ئەودا، هیچ شایەتێك بوونی نەبوو.

خاوەن بانك: مێردەكەی ئێوە لەلایەن سوپاوە دادگایی كراوە. شایەتتان دەوێت؟ بۆچی؟ پێتوایە شایەت كاریگەری لەسەر بۆچونی دادگا دروست دەكات؟ سەربازی ئیسپانیایی تەنها بیر لەیەك شت دەكاتەوە: خزمەتكردن بە نیشتمان و، ئەگەر پێویست بكات بەختكردنی گیان و جەستەی.

مایيدا: پێمباشە ئێوە لەگەڵ سەرۆكی دەوڵەت قسە بكەن...

خاوەن بانك: ئاه، بڕواتان بەم پیاوە نییە، کە هەڵبژاردەی خواوەندییە. هەرگیز کارێکی وا ناکات، کە زیان لە بنەڕەتە پیرۆزەکانی نیشتمانی ئێمە و پڕ شانازیترن خزمەتکارەکەی واتە: سوپا، بدات.

مایدا: ئایا لێخۆشبونی مێردەکەم وەردەگرن؟

خاوەن بانك: خانمی ئازیز! چی دەبێت با ببێت. بەڵام بێگومان بزانن، کە هیچکەس ناتوانێت ناوی لەشکست نەهاتووی ئێمە لە ڕەونەق و گرنگی بخات. خاتوون! من لە ئازاری ئێوە تێدەگەم. ئێوە دەتوانن لەناو مندا پیاوێك ببینن، کە ئامادەیە بەڕێز و خۆشەویستیەوە لەبەرامبەر برینەکانی ئێوە، کە بەهۆی کارەکانی مێردەکەتانەوە یەخەی گرتوون، سەردادەنەوێنێت. بەڕاستی نامەوێت لەوە زیاتر ڕێگەی ئەوەتان لێ بگرم، کە هەوڵی زیاتر نەدەن. ڕێزم قبوڵ بفەرموون خانمی ئازیز.

تەلەفۆنەکە دادەخاتەوە و، دەستەکانی بە شێوەیەکی نمایشی لە ناو بەرمیلەکەدا دەشوات.

ڕووناکی لەسەری دەوەستێت.

دەستەکانی وشك دەکاتەوە.

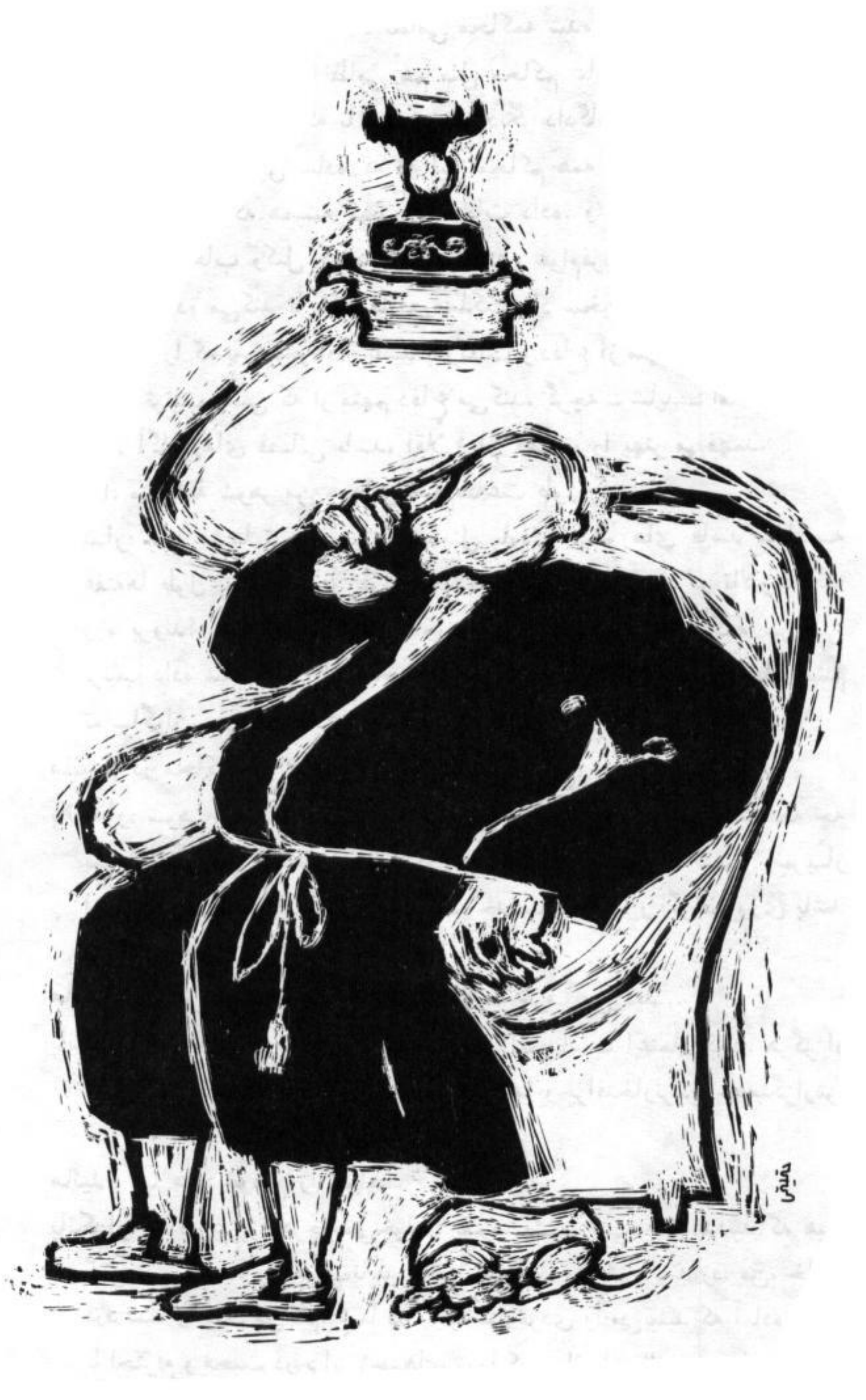

سەری ئەسپێك، كە هێشتا خوێنی لێ ئەچۆرێت هەڵگرێت. سەری ڕمێكی پیادەكات و هەڵیدەگرێت و دەچێتە دەرەوە.

تاریكی.

ڕووناكی لەسەر مایبیدا.

مایبیدا كەوتۆتە سەر ئەژنۆ و دەگری. ناوچاوانی خستۆتە سەر زەوی. نزیك لە ئەو، سەعاتێكی گەورەی لم هەیە. باڵندەیەكی بچووك بەدەوریدا دەخولێتەوە. مایدا سەیری باڵندەكە دەكات و وادیارە گەڕاوەتە حاڵەتی ئارامی خۆی.

هەوڵ دەدات خۆی رابگرێت.

هەڵدەستێت، خۆی لە پاڵتۆیەكی سپی و گەورە دەپێچێت، كە هەموو لەشی دادەپۆشێت.

تاریكی.

ڕوو لەسەر سەعاتەكەیە: سەعات پێنج و دە خولەك.

ئەكتەرێك، كە ڕۆڵی خاوەن بانك و قەشە و جەنەراڵی بینیوە دێتە ناوەوە. بەرەو سەعاتەكە دەڕوات. بەقادرمەیەكدا سەردەكەوێت تا دەستی بگاتە سەعاتەكە. سەعات ژمێرەكە لەسەر چوار و پێنج خولەك كەمتر دادەنێت و لە قادرمەكە دێتە خوارەوە.

خاچێك ئاگر دەدات، كە وەك خاچی" كوكلوس كلان"ەكان دەسوتێت: دواتر سەری لە ژێر بەرگێكی گەورەدا دادەپۆشێت، وەك پۆشاكی ئەو كەسانە، كە دەیانەوێت گوناهەكانیان پاك بكەنەوە.

زەنگی تەلەفۆنەكە دەخاتە كار.

ئەكتەر: سەرۆكی دەوڵەتم بۆ وەربگرن.

دەنگی سەرۆكی دەوڵەت: بەڵێ.

ئەکتەر: خاوەنشکۆ؟

دەنگی سەرۆکی دەوڵەت: قسە بکە.

ئەکتەر: من ئاگادارم، کە لەبارەی لەسێدارەدانەکەی ئەمڕۆ وە، پاپا، سەرۆکی ئەمریکا، هەروەها زۆربەری سەرۆکی وڵاتان بەتەلەفۆن داوای لێخۆشبوونیان کردووە.

دەنگی سەرۆکی دەوڵەت: وایە.

ئەکتەر: ئایا بیرتان لەوە نەکردۆتەوە بۆ نەرمکردنی دەوڵەتانی دەرەوە، بەرواری لەسێدارەدانەکە دوابخەن؟

(بێدەنگی)

دەنگی سەرۆکی دەوڵەت: نەخێر.

ئەکتەر: کەواتە ئەمر بە چی ئەفەرموون؟

(بێدەنگییەکی درێژ)

دەنگی سەرۆکی دەوڵەت: سەعات پێنجی بەیانی گوللەبارانی مەکەن (بێدەنگی درێژ)... بێ دواکەوتن ڕێك سەعات چوار بیکوژن.

ئەکتەر: ژنەکە داوای تەرمەکەی دەکات.

دەنگی سەرۆکی دەوڵەت: تەرمەکە وا لەناوببەن، هیچ پاشماوەیەکی نەمێنێتەوە.

تەلەفۆنەکە دادەخاتەوە.

تاریکی.

دەنگی بەرزی دەستڕێژی گوللە.

ڕووناکی دەگەڕێتەوە و، دەڕواتە سەر پەردەی سەر بەرمیلەکە.

پیاوێك سوورپۆش و خوێناوی لەناو پەردەکە دا ڕاکشاوە. تەرمەکە. لە پەردەکە دەخزێتە خوارەوە و دەکەوێتە ناو بەرمیلەکەوە. تەرمی ئیبارە.

لەسەر پەردەکە، پەڵەی زۆر زۆری خوێن.

خاچە گڕ گرتووەکە. لە کۆتایی ستەیجەکەدا بەردەوام دەسوتێت.

پەراوێزەکان:

1) نواندنی ئەم سێ ڕۆڵە لە ئەستۆی یەک ئەکتەرە، کە بەپێی ڕۆڵەکە ماکیاژەکەی دەگۆڕێت.

2) Numance لە ساڵی 133 بەرلە زایین (سی ئیمیلی یان)ــی داگیرکرد و وێرانیکرد.

3) لە تراژیدیای مەکبێس نووسینی شکسپیر، دیمەنی یەکەم، پەردەمی پێنجەم، مەکبێس ئاماژە بە دەستەکانی دەکات و دەڵێت:

" ئێرە هێشتا بۆنی خوێنی لێ دێت...هەموو بۆنەکانی عەرەبستانیش ناتوانن ئەم بۆنە بڕەوێننەوە..."

دوو جەلاد

کاراکتەرەکان:

1. دوو جەلاد، ناوەکانیان نازانم

2. دایك، فرانسوا

3. دوو کوڕ، بۆنۆڤا و مۆریس

4. مێرد، کە ناوی "ژان"ە

نمایشەکە لە ژوورێکی زۆر تاریکدایە. لای چەپ دەرگایەك بەرەو جادەکە دەکرێتەوە. لە دواوە کە بەرەو ژووری ئەشکەنجەدان دەڕوات، دیوارەکان هیچیان پێوە نییە. لەناوەڕاستی ژوورەکەدا مێزێك و سێ کورسی.

ژوورەکە تاریکە. دوو جەلاد تەنهان. لەسەر کورسییەکان دانیشتون. دەرگایەك کە بەسەر شەقامەکەدا دەڕوانێت، زۆر بەتوندی لێی دەدرێت. وادیارە هەر بەراستی جەلادەکان ناتوانن هیچ ببیستن. دەرگاکە بە ئارامی، نا، بە دەنگەدەنگێکی زۆر دەکرێتەوە. ژنێك دەردەکەوێت. ژنەکە تەماشایەکی ژوورەکە دەکات. بڕیاری هاتنەژوورەوە دەدات و بەرەو لای جەلادەکان دەڕوات.

فرانسوا: بەیانی باش، بەڕێزان... بمبەخشن.. بێزارم کردن؟ (جەلادەکان، بێ هەست و بێدەنگن. هەر دەڵێی لەگەڵ ئەوانی نییە) ئەگەر بێزارم کردوون دەڕۆم. (بێدەنگی، وادیارە دەیەوێت ورەیەك بداتە بەرخۆی، دواجار خۆی ئامادە دەکات بۆ قسەکردن، بەڵام دەنگی دەلەرزێت) هاتووم ئێوە ببینم. چونکە ئیدی لەمەزیاتر بەرگە ناگرم. باسی مێردەکەم دەکەم. (بە ڕقەوە)کەسێك، کە هەموو هیوای من بە ئەوەوە پەیوەست بوو. پیاوێك باشترین ساڵانی تەمەنم بۆ ئەو تەرخانکرد. کەسێك، وا خۆشمدەویست کە ئیدی هەرگیز ڕەنگە نەتوانم کەسێکی ترم بەوشێوەیە خۆشبوێت. (لەسەرخۆتر و هێورتر) بەڵێ بەڵێ ئەو تاوانبارە. (لەناکاو دوو جەلادەکە سەرنجی ژنەکە دەدەن، یەکێکیان قەڵەمێك و دەفتەرێك دەردەهێنێت) بەڵێ، ئەو تاوانبارە. لە ریۆ، دۆ تراڤیل ژمارە 8 دەژی. ناوەکەی ژان لاگۆن. (جەلادێکیان ناونیشانەکە دەنووسێت، هەر کە ناونیشانەکەی نووسی. دەڕواتە دەرەوە. دەنگی دوورکەوتنەوەی ئۆتۆمبێلێك دەبیستین. فرانسواش لەهەمان دەرگاوە دەچێتە دەرەوە).

دەنگی فرانسوا: وەرەنە ژووەرە، منداڵێنە وەرنە ژوورەوە.

دەنگی بۆنۆڤا: ئێرە زۆر تاریکە.

دەنگی بۆنۆڤا: بەڵێ، ژوورەکە زۆر تاریکە، دەمترسێنێت. بەڵام دەبێت بڕۆمە ژوورەوە،دەبێت چاوەڕێی باوکمان بکەین.

(فرانسوا و کوڕەکانی –بۆنۆڤا و مۆریس– دێنە ناوەوە)

فرانسوا: دانیشن کوڕینە، مەترسن.

(هەموویان، لەدەوری مێزەکە دادەنیشن)

فرانسوا (هەمیشە بەدەنگێکی لەسەرخۆ قسە دەکات)، چەند ساتێکی غەمگین و پڕ دڵەڕاوکێیە. لە چ گوناهێکەوە گلاوین، کە دەبێت ژیان بەمجۆرە زاڵمانە سزامان بدات؟

بۆنۆڤا: خەفەت مەخۆ دایکە، مەگری.

فرانسوا: نا کوڕم، ناگریم. نابێ بگریم. من دەبێ بەرامبەر مەترسیەکانی چواردەورمان خۆڕاگرم بم و بەرگە بگرم. چەند دڵخۆشە کاتێ دەبینیم تۆ نیگەرانی هەموو شتێکی، کە پەیوەندی بەمنەوە هەیە. بەڵام سەیری براکەت، مۆریس بکە. بێ هەست و سۆزە، وەك هەمیشە. (مۆریس–بە ڕووخسارێکی خەمۆکەوە– بە ئەنقەست ڕوو لەدایکی وەردەگێرێت). تەماشای بکە، ئەمڕۆ، ڕۆژێکە، کە من زیاتر لە هەمیشە پێویستم بە پشتیوانی ئێوەیە، ڕووم لێ وەردەگێرێت و بە سوکایەتییەکانی ورد و خاشم دەکات. چ ئازارێکم داویت، کوڕی بێ وەفا. قسەم لەگەڵ بکە، شتێك بڵێ.

بۆنۆڤا: وازی لێبێنە. دایکە، ئەو نازانێت چۆن دەبێت ڕێزی دایکێك بگرێت.

فرانسوا (بۆ مۆریس) گوێت لەقسەکەی براکەتە؟ گوێی لێ بگرە. ئەگەر کەسێك قسەیەکی وا بەمن بڵێت لە شەرما دەمرم. بەڵام تۆ شەرم ناکەی. خوای گەورە، لەم ئەشکەنجەیە !

بۆنۆڤا: لەسەرخۆ دایکە، مەهێڵە بێتاقەتت بکات. ئەو هەرگیز لەگەڵ تۆ هاوڕا نەبووە.

فرانسوا: بەڵێ، کوڕم تۆ تێناگەی کاتێی باوکت لێرە نییە، مۆریس کە لێرەیە هیچ نییە جگە لە ئازار و خەفەت. ئەوان هەمیشە وەك کۆیلەیەك لەگەڵم هەڵسوکەتیان کردووە. بەس بڕوانە ژیانی ئەو ژنانە، کە هاوتەمەنی منن. چەند ژیانێکی خۆش و ئاسودەیان هەیە. شەو و ڕۆژ خەریکی ڕابواردنن. دەڕۆنە سینەما، دەڕۆن بۆ کافە. سەما، زۆربەی ژنان! تۆ زۆر گەنجی، لەم شتانە تێناگەی. منیش دەمتوانی خۆش ڕابوێرم، بەڵام پێمباش بوو خۆم بۆ ئێوە و مێردەکەم تەرخان بکەم. لەخۆبردوو و بێ دەنگە دەنگ. بێ ئەوەی بەرامبەر ئەمکارانەم چاوەڕێی هیچ بکەم. ئەزانم تەنانەت، هەروەك براکەت وتی: ڕۆژێك دەڵێن هیچی گرنگت نەکردووە. سەیرکە کوڕم، چۆن پاداشتی فیداکارییەکانم دەدنەوە، هەمیشە وەڵامی باشە، خراپەیە، هەمیشە.

بۆنۆڤا: چەند باشی! ! چەند باشی!

فرانسوا: زانینی ئەمە دەردی من چارە ناکات. ئاکامەکەی هەر ئەمەیە، ئەنجامی هەموو کارێك ئەمەیە. حەز ناکەم کاری تر بکەم. گرنگی بەهیچ نادەم. ئیدی هیچم بەلاوە گرنگ نییە. تەنها دەمەوێت باش بم و خۆم بۆ ئێوە بەخت بکەم. بێ ئەوەی چاوەڕێی هیچ بکەم و تەنانەت دەزانم ڕۆژێك ئازیزترین کەسانی نزیکم —ئەوانەی، کە دەبێت بۆ ئەم فیداکارییانە مەمنونی من بن— بە ئەنقەست کارەکانم لەبیر دەکەن. بەدرێژایی ژیانم خۆم بۆ ژیانی ئێوە شەهید کردووە و، دیسان هەر خۆم شەهید دەکەمەوە تا ئەوکاتەی خوا بەرەو لای خۆی بانگم دەکاتەوە.

بۆنۆڤا: دایکی ئازیزم.

فرانسوا. بەڵێ کوڕم، من تەنها لەبەر ئێوە زیندووم. چۆن دەتوانم بە شتێکی دی دڵخۆش بم. جلوبەرگ، میوانداری، سینەما، هیچیانم بەلاوە گرنگ نییە. تەنها بۆ شتێك گرنگە ئەویش ئێوەن. شتەکانی تر گرنگیان چییە؟

بۆنۆڤا (بۆ مۆریس). مۆریس، گوێت لێیە دایکم دەڵێ چی.

فرانسوا: وازی لێبێنە کورم، وادەزانی من هیوام بەوە هەیە، ئەو رێزی خزمەتەکانی من بگرێت؟ نا. من هیچی لێ چاوەرێ ناکەم. من تەنانەت دەزانم ئەو پێی وایە من بەپێی پێویست خۆم نەکردووە بە قوربانی.

بۆنۆڤا: (بۆ مۆریس) ، ئەی ....

فرانسوا: (بە شپرزەییەوە) کارەکەم لێ قورس مەکە بۆ نۆڤا، شەرِی لەگەڵ مەکە. من دەمەوێت لەئارامی و رێکەوتندا بژین. هەرشتێك رووبدات نامەوێت ئێوە وەك دووبرا پێکەوە بەشەرِ بێن.

بۆنۆڤا: چەند باشی دایکە. لەگەڵ ئەویش باشی. کەچی بێ وەفایە، ئەگەر لەبەر تۆ نەبوایە خۆشم نازانم چیم لێدەکرد.(بۆ مۆریس زۆر بە تورِەییی)، داوای لێبوردن لە دایکم بکە، چونکە حەقی خۆیەتی لێدانێکی باش بخۆی.

فرانسوا: نا، کورم لێی مەدە. نامەوێت لێی بدەی. تەنانەت ئەگەر سزاکەشی لێدان بێت. من دەمەوێت نێوانمان ئارامی بێت. بۆنۆڤا من ئەمەم لێت دەوێت.

بۆنۆڤا: بێتاقەت مەبە، هەرچی تۆ بیلێی ئەوە دەکەم.

فرانسوا: سوپاس، کورم، تۆ هەمیشە دەرمانی ئەو برینانەی، کە ژیان بۆی دروست کردووم. دەزانی، خوا بە چاکە بێ کۆتاکانی خۆی دواجار کورێکی وەك تۆی، بە من بەخشی تا ئازاری ئەم دڵە داماوەم بۆ سارێژ بکات. خەم و دڵتەنگییەك، کە باوکتان و مرۆیس زۆرتریان کرد، دوو کەس کە چی ما بۆیان نەکەم؟

بۆنۆڤا: (بە تورِەیی) لە ئێستا بەدواوە. کەس ناتوانێت تۆ ئازار بدات.

فرانسوا: تورە مەبە کورم، خۆت بێتاقەت مەکە، ئەوان خراپیان کرد، خۆیشیان ئەمە دەزانن. ئێمە دەبێت بیاببەخشین و حەز بە خراپەیان نەکەین، چونکە تەنانەت ئەگەر باوکیشت گوناهی کردووە، گوناهێکی گەورە تۆ هەرچۆن بێت دەبێت رێزی لێ بگریت.

بۆنۆڤا: رێزی لێ بگرم؟ لە ئەو؟

فرانسوا: بەڵێ کوڕم، دەبێت هەموو ئازار و خەمێك، کە ئەو بۆتە هۆکاری، لەبیری بکەیت. ئەوە منم کە دەبێ لێی نەبوورم. بەڵام سەیرکە، کوڕم من دەیبەخشم. ئەگەرچی ئەو زیاد لە هەرکەسێکی تر ئازاری داوم، خەمی پێدوام. ئەگەر بکرێت بە باوەشی کراوەوە چاوەڕێی دەکەم و دەتوانم لە هەڵە و کەموکورتییە بێ شومارەکانی خۆش بم. لەو ڕۆژەوەی لەدایکبووم تا ئێستا ژیان فێری کردووم چۆن بەرگە بگرم. بەڵام من بە نەفس بەرزی ئەم خاجەم لەکۆڵ ناوە، بە یارمەتی خۆشەویستی ئێوە.

بۆنۆڤا: دایکە، تۆ زۆر باشی!

فرانسوا: (بە تۆنێکی زۆر لەخۆبردوانە) هەوڵ دەدەم باش بم، بۆنۆڤا.

بۆنۆڤا: (بە ئاماژەیەك لە هاوسۆزییەکی ڕاستگۆیانە قسە بەدایکی دەبرێت) دایکە تۆ باشترین ژنی دنیایت.

فرانسوا: (شەرمن و لەخۆبردوو)، نا کوڕم، من باشترین ژنی دنیا نیم. من ناتوانم بانگەشەی شتێکی وابکەم. من زۆر بێ فەڕ و ناشایستم و بەدەرلەمانەش منیش گوناهی خۆم هەیە. بەڵام چاکەی زۆریشم کردووە، ئیتر نازانم ئەو گوناهە بچووکانە حساب دەکرێت؟

بۆنۆڤا: نا دایکە، هەرگیز.

فرانسوا: بەڵی، ڕۆڵەی ئەزیزم، هەندێجار، من دەتوانم بە خۆشحاڵی بڵێم، کە هەمیشە لەم گوناهانە پەشیمان بومەتەوە.

بۆنۆڤا: تۆ قدیسی.

فرانسوا: وسس! ئەمە خەونێکی جوانە بۆ من بتوانم قەدیس بم! من ناتوانم قەدیس بم. بۆ بوون بەقەدیس دەبێ کەسێکی گەورە بیت. بەڵام من شایستە نیم. من تەنها هەوڵ دەدەم باش بم. هەر تا ئەم ئاستە ئەڕۆم.

(دەرگایەك کە بەسەر جادەکەدا دەڕوانێت، دەکرێتەوە، دوو جەلادەکە دێنە ناوەوە. ژان —مێردی فرانسوا—یان هەڵگرتووە. قاچ و دەستیان بەستۆتەوە و بە دارێکەوە گرێیان داوە و بە دارەکەوە

هەڵیانواسیوە: رێك وەك جاران كە لە ئەفریقا شێر و پڵنگیان بە دارێكەوە دەبەستەوە. ناو دەمی ژان–یان پڕكردووە بە پەڕۆ. هەر كە بردیانە ناو ژوورەكە، سەری بەرز دەكەنەوە و چاو دەبڕنە فرانسوای ژنی. بە چاوێكی پڕ لە رق و توڕەییی. فرانسوا بە وردی و تەنانەت بە ڕقێكی زۆرەوە لە مێردەكەی دەڕوانێت.

مۆریس زۆر بە توڕەیی ئاگای لە دۆخەكەیە. دوو جەلادەكە، بێ وەستان بە ژوورەكەدا تێدەپەڕن و لەو دەرگایەوە كە بەسەر شەقامەكەدا دەڕوانێت، ژان بەرەو ژووری ئەشكەنجە دەبەن. هەر سێكیان دیار نامێنن).

مۆریس: (بە تورەییەكی زۆر، روو لە دایكی)، چی بووە؟ ئەمەیان چ پلانێكی چەپەڵە؟

بۆنۆڤا: (روو لە مۆریس) بەمجۆرە قسە لەگەڵ دایكم مەكە!

فرانسوا: وازی لێبێنە، كوڕم، لێگەرێ سوكایەتیم پێ بكات. لێگەڕێ سەركۆنەم بكات. با وەكو دوژمن لەگەڵ دایكی هەڵسوكەوت بكات. خوا سزای ئەم شەرانگێزییەی دەدات.

مۆریس: ئاه، ئیتر لە تام دەرچوو. (بە تورەییەوە روو لە دایكی) ئەوە تۆ بووی شكاتت لێكرد.

بۆنۆڤا: (ئامادەیە پەلاماری براكەی بدات) ئێستا پێموتی بە رێزەوە قسە لەگەڵ دایكم بكە. تێناگەی؟ بە ئەدەبەوە؟ گوێت لێمە؟

فرانسوا: لەسەرخۆ كوڕم، لەسەرخۆ. با سوكایەتیم پێ بكات، ئەزانی ئەو تەنها ئەوكاتانە دڵی خۆش دەبێت كە ئازاری من ئەدات. با دڵخۆش بێت. ئەوە كاری منە خۆم بكەم بە قوربانی تۆ و ئەو. ئەو شتەتان پێ دەبەخشم كە دەتانەوێت.

بۆنۆڤا: من لێناگەڕێم هاوارت بەسەدا بكات.

فرانسوا: گوێ لە من بگرە كوڕم، گوێم لێبگرە.

بۆنۆڤا: نا گویٚ ناگرم، دایکە تۆ زۆر باشی و ئەو بە خراپی ئەمە بەکاردێنێت. (مۆریس بە بێتاقەتیەوە سەیر دەکات).

فرانسوا: کوڕم، تۆش دەتەوێت ئازارم بدەی؟ ئەگەر ئەو چارەی منی ناوێت، گرنگ نییە. من هەر چاوەڕێی ئەمە بووم. تۆ جیاوازی، ئەمە ئەو شتەیە کە من هەمیشە بیری لێدەکەمەوە. وازی لێبێنە ئازارم بدات، ئەگەر پێی خۆشە.

بۆنۆڤا: نا، هەرگیز، بەهیچ شێوەیەك تا ئەوکاتەی من لێرە بم، نابێت.

(دەنگی قامچی بەرگویٚ دەکەوێت و دواتر دەنگی هاواری کەسێك وەك ئەوەی پەڕۆیەك خستبێتە دەمیەوە. جەلادەکان _بێگومان_ خەریکن لە ژووری ئەشکەنجە، ژان ئەشکەنجە ئەدەن. فرانسوا و بۆنۆڤا هەڵدەسن و بەرەو دەنگەکە دەڕۆن. فرانسوا بە خەمبارییە گویٚ دەگرێت. چاوەکانی کراوەن و ڕووخساری بەجۆرێك حاڵەتی گرژییەوە خواروخێچ دەبێت (تارادەیەك پێکەنین؟). بۆ ماوەیەك بێدەنگیەکی درێژ. دەنگی قامچی بەرزتر دەبێتەوە. ژان بە دەنگی بەرز هاوار دەکات. لە کۆتاییدا دەنگی قامچی و هاوارەکان نامێنێت)

مۆریس: (لە جێگەکەی هەستاوە، دەگری. ڕووله دایکی). خەتای تۆیە، کە باوکمیان بەر قامچی داوە. تۆ شکاتت لێکرد.

بۆنۆڤا: دەمت داخە ! (زۆر بە توندی) گویٚ لە قسەکانی مەگرە دایکە.

فرانسوا: وازی لێبێنە، وازی لێبێنە. بۆنۆڤا، لێگەڕێ سوکایەتیم پیٚ بکات. دڵنیام ئەگەر تۆی لیٚ نەبوویتایە لێی ئەدام. ئەو ترسنۆکە و لەتۆ ئەترسێت. تەنها لەبەرئەوەی لێرەی لێم نادات. چونکە باش ئەزانێت دەست لە دایکی بەرزبکاتەوە. من لە چاوییدا ئەمە دەبینم. هەمیشە ویستویەتی ئەمە بکات، (ناڵەیەکی زۆر بەرزی ژان. بێدەنگی، گۆڕانێك لە روخساری فرانسوا دروست دەبێت، وەك زەردەخەیەك).

فرانسوا: با بڕۆین، باوکی داماوتان ببینین. بڕۆین بزانین ئەو پیاوە داماوە چۆن ئازار دەچێژێت. چونکە بێگومان زۆر بەسەختی ئازاریان داوە.

(بێدەنگی، دواتر لە ژووری ئەشکەنجە نزیك دەبنەوە و دەرگاکە نیوەکراوە، لای دەرگاکە دەوەستێت و تەماشای ناو ژوورەکە دەکات، لەگەڵ مێردەکەی ـ کە لە ژوورەکەیدایە و ئێمە ناتوانین بیبینین ـ دەکەوێتە قسەکردن). ئەزانم زۆر ئازاریان داویت ژان. ژان-ی داماو! تۆ ئازارێکی زۆرت چەشتووە و تەنانەت ئەیانەوێت زیاتریش ئەشکەنجەت بکەن. ژانی داماو!

(ژان، هەرچەندە دەمیان پڕ کردووە لەپەڕۆ، لە توڕەییدا هاوار دەکات)

فرانسوا: توڕەمە بە. باشترە هەوڵبدەی خۆڕاگر بیت. دەبێت لەوە تێبگەی جارێ سەرەتای ئازار و عەزابەکانی تۆیە. ئێستا هیچی دیکەت پێناکرێت. بە گوریس بەستراویتەوە و پشتت خوێناوی بووە. هیچت پێناکرێت. لەسەرخۆ بە. بەهەرحاڵ ئەم ئەشکەنجەیە کەمێك ئەتهێنێتە سەرخۆ. فێرت دەکات کەمێك ئیرادەت بەهێز بێت. ئیرادەیەك کە پێشتر نەتبوو. (فرانسوا بڕیار دەدات بڕواتە ناو ژووری ئەشکەنجەوە، واتە لە بەرچاو دیار نامێنێت).

دەنگی فرانسوا : قسە دەکات بەدەنگی بەرز، وەك دەڵێی لە کڵێسایە) ئەوە من بووم شکاتم لێکردی ژان. من بووم کە تۆم خەتابار کرد.

(ژان هەوڵدەدات قسەبکات. لەبەرئەوەی دەمیان بەستووە، دەنگێکی لێ بەرزدەبێتەوە کە لێی تێناگەین. دەنگی پێکەنینی ناخۆشی فرانسوا بەرزدەبێتەوە. مۆریس زۆر توڕەیە، فرانسوا دیسان دەردەکەوێتەوە).

فرانسوا (ڕوو لە کوڕەکانی) پیاوە داماوە خەریکە ئازار دەچێژێت. ئارامی نییە، هەرگیز خۆراگر نەبووە.

(هاواری ژان)

مۆریس: واز لە باوکم بێنە. بەسە. ناتوانی لەوە تێبگەی خەریکە ئازاری دەدەی؟

فرانسوا: ئەو خۆی، خۆی ئازار دەدات. تەنها خۆی، و بێ هیچ بەهانەیەکیش. (لە دەرگاکەوە ڕوولە مێردەکەی) زۆر باش دەزانم ئەوە خۆتی کە خۆت ئازار دەدەی. دەزانم قسەکانم توڕە و پەستت دەکات.(وەستان. پێدەکەنێت). کەس لەمن زیاتر خەمی ئازار و دەردەکانی تۆی هەیە؟ من هەمیشە

لەکاتی ئازار و کێشەکانتدا لەگەڵ تۆم. تۆ تاوانباری و دەبێت بە دانبەخۆداگرتنەوە، بەرگەی سزاکەت بگری. تەنانەت تۆ دەبێت سوپاسی جەلادەکانیش بکەی بۆ ئەو زەحمەتەیان. ئەگەر مرۆڤێکی ماقوڵ، لەخۆبردوو و بەویژدان بیت دەبێ سوپاسی جەلادەکان بکەی. بەڵام تۆ هەمیشە لاسار و یاخی بووی. نابێت وابزانی ئێستا لەماڵێ خۆتدای، ماڵەکەت ئەو شوێنەبوو، کە چیت پێ خۆشبوو دەتکرد. ئێستا تۆ لەبەردەست جەلادەکانی. بەبێ کەللەڕەقی سزاکەی خۆت وەرگرە. ئەمە پاکت دەکاتەوە. تۆبە بکە و بەڵێن بدە ئیتر هەڵە ناکەی و خۆشت بەوە ئازار مەدە، کە من بە ئازارچەشتنت دڵخۆش دەبم.

(هاوارو ناڵەی بەرزی ژان)

مۆریس: نابیستی هاوار دەکات؟ تێناگەی خەریکە ئازاری ئەدەی؟ وازی لێبێنە.

بۆنۆڤا: ئێستا پێموتی بەوجۆرە قسە لەگەڵ دایکم مەکە.

فرانسوا: لێگەڕێ چۆنی پێخۆشە ئاوا قسە بکات. کوڕم من راهاتووم، ئەمە قەدەری منە، کە هەمیشە نیگەرانی ئەوان بم. نیگەرانی ئەو و باوکی. هەرچەندە شایانی ئەوە نین و سوپاسم ناکەن.

(هاواری ژان)

مۆریس: باوکە ! باوکە ! (وەختە بگری) باوکە !

فرانسوا: ئەو هێشتا دەناڵێنێت. ئەمە نیشانەی ئەوەیە، کە برینی قامچی و گوریسەکانی دەستوقاچی ئازاری دەدات. (چەکمەجەی مێزەکە دەکاتەوە، ناو چەکمەجەکە دەگەڕێت، دواتر شووشەیەك سرکە و خوێدانێك دەردەهێنێت و دەیخاتە سەر مێزەکە). پێویستی بەمانەیە. سرکە و خوێ دەکەم بەسەر برینەکانیدا تا برینەکانی چڵك نەگرێت. کەمێك سرکە و کەمێك خوێ لەسەر برین، یەکسەر چاکی دەکاتەوە. (بە هەستێکی زۆر قوڵەوە) کەمێك خوێ، کەمێك سرکە. تەنیا کەمێك لەسەر برین. ئەو تەنیا پێویستی بەمەیە.

مۆریس: (بەتوڕەییەوە) وامەکە.

فرانسوا: ئاوا باوکت خۆش دەوێت؟ خۆ تۆ کوڕە خۆشەویستەکەی ئەوی، ئاوا مامەڵەی لەگەڵ دەکەی؟ تۆش وەك هەمووانی، ئەی کوڕی بێ قیمەت! خۆت ئەزانی جەلادەکان تا ئاستی مردن بە قامچی ئەکەن، و تەنانەت رێگەم پێنادەی برینپێچی بکەم؟

(فرانسوا و خوێدان و شوشەی سرکەکەی بەدەستەوەیە و، بەرەو ژووری ئەشکەنجە دەروات).

مۆریس: خوێ مەکەرە سەر برینەکەی! ئەگەر بڕیارپێت بیکوژن، لانیکەم وازی لێبێنە و ئازارەکەی زیاتر مەکە.

فرانسوا: تۆ زۆر گەنجی، کوڕم. تۆ هیچ لە ژیان تێنەگەیشتووی. تۆ زۆر بێ ئەزموونی. ئێوە بەبێ من چیتان پێ ئەکرێت؟ ژیان هەمیشە لای ئێوە ئاسان بووە، ئێوە ڕاهاتوون چیتان ویست دایکتان بیخاتە بەردەستتان. دەبێت لەبیرتان نەچێت دەڵێم چی. من وەك دایکێك قسەتان لەگەڵ ئەکەم و دایك تەنیا بۆ منداڵەکانی زیندووە. ڕێز لەدایکت بگرە، ڕێزی لێ بگرە تەنیا قژە سپییەکەی، کە ناوچاوانی ڕازاندۆتەوە. بیرلەوە بکەرەوە دایکتان لە خۆشەویستیەوە هەمووشتێکی بۆ کردوون. باشە کوڕم، تا ئێستا بینیووتە دایکت کارێك بۆ خۆی بکات؟ من تەنیا بیر لە ئێوە دەکەمەوە. سەرەتا منداڵەکانم، ئینجا مێردەکەم. من کەسی دیکەم بۆ گرنگ نییە، تەنانەت خۆیشم. هەرلەبەرئەمەیە کوڕم ئەمەوێت برینەکانی ساڕێژ بکەم. تۆ نابێت ڕێگەی ئەوەم لێبگری. خەڵکی تر لەبەر ئەم کارە خاکی بەرپێم ماچ دەکەن. شتێکی ئەوتۆم لە تۆ ناوێت. تەنیا سوپاسی ئێوەم دەوێ بۆ ئەم هەموو هەوڵ و تەقەلایەی من.

(وەستان، فرانسوا بەرەو ژووری ئەشکەنجەدان دەڕوات، خوێدان و سرکەکەی بەدەستەوەیە). من دەڕۆم کەمێك سرکە و خوێ بکەمە سەر برینەکانی باوکت.

(مۆریس بێ ڕەحمانە قۆڵی دایکی دەگرێت و نایەڵێت بڕواتە ژووری ئەشکەنجەوە).

بۆنۆڤا: قۆڵی دایکم بەردە.

دایکیان: با لێم بدات. ئەو هەمیشە ویستویەتی ئەمکارە بکات. سەیری جێ پەنجەکانی بکە لەسەر قۆڵم، ئەو هەمیشە ویستویەتی لێم بدات.

بۆنۆڤا: (زۆر بە توڕەیی) چۆن شەرم ناکەی لە دایکم بدەی؟

(بۆنۆڤا دەیەوێت لەبراکەی بدات. فرانسوا ناوبژییان دەکات و نایەڵێت شەڕ بکەن).

فرانسوا: نا، کوڕم، کاتیَ من لێرەم نا. خێزان پیرۆزە. نامەوێت کوڕەکانم شەڕ بکەن. (بۆنۆڤا زۆر بە ئاستەم خۆی کۆنترۆڵ دەکات). ئەو ئەگەر پێی خۆشبێت، دەتوانێت هەر بە زیندوویی کەوڵم بکات. بەڵام تکایە، کوڕم لەبەرچاوی مندا لێی مەدە. من نامەوێت ئێوە، کە برای یەکترین لەبەر چاوی مندا شەڕ بکەن. ئەو لێی دام بەڵام من لێی خۆش دەبم. (هاواری ژان بەرز دەبێتەوە). ئەو ئازار دەچێژێت، ئازاری ئەدەن. ئەو زۆر ئازار دەچێژێت، من دەبێت بە خێرایی کەمێك سرکە بکەمە سەر برینەکانی. هەر ئێستا.

(دەڕواتە ناو ژووری ئەشکەنجەوە)

دەنگی فرانسوا: تەنیا کەمێك خویَ و سرکە باشترت دەکات، مەجووڵێ. زۆرم پیَ نییە. ئێستا تەواو دەبێت. (هاواری ژان). تەواو بوو، ئەها..ئەها.. ئێستا کەمێك خویَ. (هاواری توڕەی ژان).

مۆریس: (هاوار دەکات) باوکە ! (دەگری).

دەنگی فرانسوا: تەواوبوو، تەنیا کەمێکی تر، ئەها.. تۆزێکی تر.. مەجووڵێ. (فرانسوا بەدەم قسەکردنەوە هەناسەبڕکێیەتی) مەجووڵێ، ئەها، کەمێکی تر. (هاواری ژیان) تەواو بوو. کەمێکی تر، ئەها، ئێستا چاك دەبیتەوە. (هاواری ژان). ئیتر تەواو بوو. ئەها. (هاواری ژان).

دەنگی فرانسوا: تــ...ــەو....اااا..ووو... بووو.

(بێدەنگیەکی درێژ، هاواری ژان. بێدەنگی). باشە ئێستا، جیَ برینەکانت باشە؟ دەستی لێبدەم بزانە باشن. (هاواری بەرزی ژان. مۆریس لە ساتێکدا، کە بۆنۆڤا سەیری شوێنێکی تر دەکات، دەڕواتە ژووری ئەشکەنجەدانەوە).

دەنگی مۆریس: چی دەکەی؟ خەریکە چنگ لە برینەکانی دەخشێنێت.

(مۆریس بە پاڵ و بەزۆر فرانسوا لە ژووری ئەشکەنجە دەکاتە دەرەوە. بۆنۆڤا پەلاماری براکەی دەدات. دەیەوێ لێی بدات. دایکی ناوبژییان دەکات و لەیەکتر جیایان دەکاتەوە).

فرانسوا: نا، کوڕم، نا. (ڕوو لە بۆنۆڤا) خەریکە ئازاری من ئەدەی نەك ئەو، نا ! لە براکەت مەدە ! من نامەوێت لەو بدەی. (بۆنۆڤا دێتەوەسەرخۆی).

بۆنۆڤا: من نایەڵم لە تۆ بدات دایکە.

فرانسوا: بەڵێ، لێگەڕێ با لێم بدات. ئەگەر ئەمە دڵخۆشی دەکات با لێم بدات. ئەو هەر ئەمەی دەوێت. وازی لێبێنە. ئەو دەیەوێت لێم بدات بۆئەوەی من بگریم. کوڕم، سروشتی ئەو هەروایە، ئای لەم ئازارە ! ئای لەم ئازارە ! خوایە گیان من شایستەی ئەم کوڕەم؟ لەبەری ئەوەی منی خۆشبووێت، تەنیا چاوەڕێیە تا لاوازی من بقۆزێتەوە و لێم بدات و ئازارم بدات !

بۆنۆڤا: (بەتوڕەییەوە) مۆریس !

فرانسوا: لەسەرخۆ، کوڕم، لەسەرخۆ (خەمبار) چ ئازارێك! خوایە ! چ ئازارێك! خوایە ! بۆچی سزام دەدەی! چیم کردووە، کە شایانی ئەم سزایە بم؟ شەڕ مەکەن ڕۆڵەکانم، لەبەرخاتری دایکی داماوتان، کە هەمیشە ئازاری چەشتووە، لەبەر ڕێزی سەرە سپییەکەی. (ڕوو لە بۆنۆڤا) ئەگەر ئەو بە ئازارەکانی من بێتاقەت نابێت، لانیکەم تۆ، بۆنۆڤا ڕەحمێکم پێ بکە. ئازارم مەدە. نەوەك تۆش منت خۆشناوێت. (بۆنۆڤا خۆی ڕادەپسکێنێت، دەیەوێت شتێك بڵێت، دایکی نایەڵێت دەم بکاتەوە) بەڵێ وایە، تۆش منت خۆشناوێت.

بۆنۆڤا: (دەگری) نا دایکە، من تۆم خۆشدەوێت، من خۆشمدەوێیت.

فرانسوا: باشە ئەی بۆچی ئازار و عەزابەکانی من زیاتر دەکەی؟

بۆنۆڤا: دایکە !

فرانسوا: لەخەم و خەفەتی من تێناگەی؟ درك بە خەم و بێتاقەتی بێکۆتای دایکێك ناکەی؟

بۆنۆڤا (بەدەم گریانەوە) با، تێدەگەم.

فرانسوا: سوپاس، کوڕم تۆ دارعەسای پیری منیت. تۆ ئارامبەخشی بێوێنەی منی، کە خواپێی بەخشیوم.

(دیسان دەنگی شەلاق دێت، کە بەر جەستەی ژان دەکەوێت. ژان هاوار دەکات. هەمووان ـ فرانسوا و کوڕەکانی ــ لە بێدەنگیدا گوێ دەگرن).

فرانسوا: خەریکە دیسان لێی دەدەن. ئاخۆ چەند ئازاریان دابێت.

(فرانسوا بەهەناسەبڕکێوە قسە دەکات) هاوار دەکات! هاواردەکات.... دەناڵێنێت....نا؟ (کەس وەڵام ناداتەوە). بەڵێ، بەڵێ دیسان دەناڵێنێت.

من باش گوێم لە دەنگییەتی...

(دەنگی لێدانی قامچی و هاوارەکانی. لەناکاو ژان هاوارێکی ئێجگار بەرز دەکات. جەلادەکان بەردەوامن لە لێدان. ئیدی ژان هاوار ناکات. فرانسوا بەرەو دەرگاکە دەڕوات و تەماشای ژووری ئەشکەنجەدان دەکات)

فرانسوا: کوشتیان! کوشتیان!

(بێدەنگییەکی تەواو. مۆریس دادەنیشێت و سەری دەخاتە سەر مێزەکە. وادیارە دەگری. بێدەنگی. وەستانێکی درێژ. دوو جەلادەکە و ژان، کە هێشتا بە دارەکەوە بەستراوەتەوە، لە ژووری ئەشکەنجەدانەوە دێنە دەرەوە. ژان مردووە و سەری بەبێ جوڵە شۆڕبۆتەوە).

فرانسوا: (ڕوو لە جەلادەکان) با ببینم. با باش ببینم. (جەلادەکان بێ ئەوەی گرنگی بە فرانسوا بدەن، لە ژوورەکە تێدەپەڕن و لەو دەرگایەی بەسەر شەقامەکەدا دەڕوانێت دەڕۆنە دەرەوە. فرانسوا و بۆنۆڤا، لەم لاوئەولای مۆریس دادەنیشن و تەماشای دەکەن.

مۆریس: (ڕووله فرانسوا)، باوکمیان لەبەرتۆ کوشت.

فرانسوا: چۆن دەوێری ئاوا قسە لەگەڵ دایکت بکەی؟ دایکت کە هەمیشە خزمەتی کردوویت.

مۆریس: (قسەکانی پێ دەبڕێت) ئەم قسە قۆڕانەم بۆ مەکە. من تۆمەتبارت دەکەم، کە تۆ بووی شکاتت لە باوکم کرد.

(بۆنۆڤا زۆر دڵتەنگ و خەمبارە، بۆیە هیچ ناڵێت).

فرانسوا: بەڵێ، کوڕم، چۆنت پێخۆشە باوابێت. ئەگەر ئەمە خۆشحاڵت دەکات، پێی بڵێ خەتای من بوو. تۆ ئەمەت دەوێت؟

مۆریس: ئاه.. بەسە ئیتر باسەکە قووڵ مەکەرەوە. (وەستان. بێدەنگییەکی درێژ). بۆچی وات لە باوکم کرد، خۆ ئەو هیچی نەکردبوو تا شکاتی لێبکەی؟

فرانسوا: هەرئەمە. بەدرێژایی ژیانم چاوەڕێی ئەمە بووم. کاتێك باوکت ژیانی داهاتووی ژن و منداڵەکانی خستە مەترسییەوە، چونکە ئەو....

مۆریس: (قسەکانی پێ دەبڕێت) ئەم قسە قۆڕانە "خستنەمەترسی داهاتوو، مانای چییە؟" ئەمە چ فێڵ و دەسیسەیەکە.

فرانسوا: ئاه، کوڕم! ئای لەم بەدبەختییە! لەم ئازارە! (وەستان) بێگومان ئەو لەبەر هەڵەکانی داهاتووی منداڵەکانی خستە مەترسییەوە. ئەو دەیزانی ئەگەر درێژە بەتاوان و گوناهەکانی بدات، درەنگ یان زوو بەم شێوازە لەناو دەچێت. ئەو ئەمەی باش دەزانی. بەڵام شێوازەکەی خۆی نەگۆڕی. چی ڕوویدابێت هەمووی بەهۆی تاوانەکانی ئەو بوو. زۆرم پێوت! زۆرم پێوت تۆ بەم کارانەت، خەریکە ژنەکەت دەکەیتە بێوەژن و منداڵەکانیشت هەتیو دەخەیت؟ گوێی لە ئامۆژگاری و قسەکانم نەگرت و لەسەر خواروخێچییەکانی بەردەوامبوو.

مۆریس: تۆ تاکە کەسیت، کە ئەو بە تاوانبار دەزانی.

فرانسوا: ئاه، بەڵێ، تۆ ڕازی بووی بەو سوکایەتیانەی بەدرێژایی شەو بە منی دەکرد، چونکە ئێستاش بە درۆزنم دەزانی و سوێند دەخۆی کە من خەڵکم هانداوە شایەتی درۆ بدەن. ئاوا مامەڵە لەگەڵ دایکت

دەکەی؟ دایکێك کە لەوکاتەوە لەدایکبووی تا ئێستا بێ کەمتەرخەمی ئاگای لێت بووە و بەخێوی کردووە؟ ئەوکاتەی باوکت خەریکبوو بە خواروخێچییەکانی داهاتووی ئێوەی خراپ دەکرد، من بیرم لە بەختەوەری ئێوە دەکردەوە و تەنیا یەك ئامانجم هەبوو: بەختەوەری ئێوە، ئەوەی بەختەوەرییەکتان پێ ببەخشم، کە هەرگیز خۆم نەمبینی. لەبەرئەوەی ئەوەی بەلای منەوە گرنگە ئەوەیە، کە دۆخی تۆ و براکەت باش بێت. هیچی دیکەم لاگرنگ نەبوو. من، ژنێکی داماو و نەزان و نەخوێندەوارم. ژنێك کە جگە لە بەختەوەری ڕۆڵەکانی هیچی دیکەی ناوێت، بەهەر نرخێك بێت....

بۆنۆڤا: (بە میهرەبانییەوە) مۆریس، ئێستا ئیدی نابێت لەسەر ئەمە دەنگەدەنگ بکەین. باوکمان مردووە. ئێمە هیچمان لەدەست نایەت.

فرانسوا: بۆنۆڤا، ڕاست دەکات.

(بێدەنگیەکی درێژ)

مۆریس: ئێمە دەمانتوانی ڕێگە لەمردنەکەی بگرین.

فرانسوا: چۆن؟ گوناهی من بوو؟ نا. تەنیا خۆی تاوانبار بوو ـــ ئەو، باوکتان. چیم پێدەکرا؟ دەمتوانی شتێك بکەم تا ئەمە نەقەومێت؟ ئەو کەللەڕەق بوو و من تەنیا ژنێك داماو و نەزان و نەخوێندەوارم. من لەهەموو ژیانمدا جگە لەخەمخواردن بۆ خەڵکی هیچی دیکەم نەکردووە. خۆم لە بیرکردووە. کەی بینیوتانە من جلێکی جوان بۆ خۆم بکڕم؟ یان بڕۆم بۆ سینەما ـــ بەتایبەت شەوانی یەکەم نمایشی فیلمەکە ـــ کە زۆرم حەزلێیەتی! و ئەگەرچی حەزم لەمانە بوو کەچی هیچیانم نەکرد، چونکە من پێمباش بوو خۆم بۆ ئێوە تەرخان بکەم. من تەنیا یەك داواکارییم هەیە، کە ئێوە ناشوکر مەبن، و دەبێت تێبگەن، کە سوپاسی هەموو ئەم خۆبەختکردنانەی دایکێك بکەن: دایکێك، کە دەبێت بە بوونی دڵخۆش بن.

بۆنۆڤا: بەڵێ، دایکە، من سوپاسی هەموو ئەو کارانە دەکەم، کە بۆ ئێمەت کردووە.

فرانسوا: بەڵێ، دەزانم. بەڵام لە براکەت سوپاسگوزار نییە، لە ڕووخساری ئەودا هیچ نابینم. ڕەنگە ئەم فیداکاری و خۆبەختکردنانەی پێ کەم بێت. چەند بەختەوەر دەبین کە یەکگرتوو بین. خۆزگە پێکەوە لەسەر شتەکان ڕێدەکەوتین!

بۆنۆڤا: مۆریس، بەڵێ، ئێمە دەبێت یەکتر بناسین و هەر سێکمان بە ئارامی بژین. دایکم زۆر میهرەبانە، من دەزانم، کە تۆی زۆر خۆشدەوێت و چیت بوێت، دریغی ناکات، تکایە دەست لەو فیز و لەخۆباییبوونە بێنە و بگەرێرەوە ناومان. ئێمە پێکەوە بەختەوەر و دڵخۆش دەژین و یەکترمان خۆشدەوێت.

مۆریس: بەڵام...(وەستان) باوکە...

(بێدەنگی)

بۆنۆڤا: ئیتر ئەم چیرۆکە سەر بە ڕابردووە، تەماشای ڕابردوو مەکە، داهاتوو گرنگە. بیرکردنەوە لە ڕابردوو گەمژەییە. لەگەڵ دایکم چیت پێخۆش بێت دەبیتە خاوەنی. ئەوەی هی ئەوبێت، هی تۆیشە. وانییە، دایکە؟

فرانسوا: با، کورم، ئەوەی هی من بێت، هی ئەویشە، من لێی خۆش دەبم.

بۆنۆڤا: دەبینی چەند میهرەبانە، ئەو تەنانەت لێت دەبوورێت.

فرانسوا: بەڵێ، دەتبوورم و هەموو سوکایەتییەکانت لەبیر دەکەم.

بۆنۆڤا: ئەو هەموو شتێك لەبیر دەکات. (بە دڵخۆشی) زۆر گرنگە، و ئێمە دواتر دەتوانین بەبێ هیچ کێشە و دڵڕەنجانێك پێکەوە بژین. من، تۆ و دایکم. چی لەمە باشتر؟

مۆریس: (کەم تا زۆر ڕازییە) ڕاستە، بەڵام....

بۆنۆڤا: (قسەکانی پێ دەبڕێت) نا، تۆ نابێ ڕقت لەدڵدا بێت. وەکو دایکم بە. ئەو دەیتوانی لێت توڕە بێت، ئەو بەڵێنی پێداویت هەموو شتێك لەبیر بکات. ئەگەر تۆ هەڵسوکەوتەکانت بگۆڕیت، ئێمە بەختەوەر دەبین.

(مۆریس، هەستەکانی وروژاون، سەری داخستووە. بێدەنگییەکی درێژ. بۆنۆڤا دەستی دەخاتە ژێر باڵی براکەی).

بۆنۆڤا: دایکم ماچ بکە. (بێدەنگی) دایکم ماچ بکە. ئەوەی ڕۆیشت، ڕۆیشت.

(مۆریس بۆ لای دایکی دەڕوات و ماچی دەکات)

فرانسوا: کوڕم!

بۆنۆڤا: (ڕوو لە مۆریس) تکا لەدایکم بکە، لێت خۆش بێت.

مۆریس: (بەدەم گریانەوە)، بمبوورە، دایکە.

(مۆریس و فرانسوا باوەش بەیەکتردا دەکەن، بۆنۆڤا دەچێتە لایان تا ئەوکاتەی پەردە دادەدرێتەوە ئەوان لە باوەشی یەکتردا دەمێننەوە).

پەردە دادەدرێتەوە

ڕوانینێك بۆ جیهانبینی و بەرهەمەكانی فێرناندۆ ئارابالْ

فێرناندۆ ئارابالْ، شانۆنامەنوسی ئیسپانی و دانیشتووی فەرەنسا، لە شانۆی ئەبسۆرددا (پووچی) پێگەیەكی گرنگی هەیە. ناوبراو لە (می بسی لا) لەسالّی 1932 لەدایكبووە، لە مەدرید خوێندنی ماف تەواو دەكات و دوای سالّی 1954 لە فەڕەنسا نیشتەجێ دەبێت و شانۆنامەكانی بە زمانی فەرەنسی نووسی. جیهانبیی ئارابالْ ــ هەروەك پیدرۆ لۆ(1) ــ لە فەلسەفەی پوچییەوە سەرچاوە ناگرێت، كە لەڕێگەی نائومێدی فەلسەفی مانوێل.دی هەولْدەدات نهێنیەكانی بوون شیبكاتەوە، بەلْكو لەو واقیعەوە سەرچاوە دەگرێت، كە قارەمانەكانی پێگەی مرۆڤ و كەسایەتییەكەی لە چاوێكی منداڵانەوە تەماشا دەكەن، وەك بلّێی هیچ لە هەلومەرج و كەسایەتی خۆیان نازانن وتێی ناگەن. پالّەوانەكانی ئارابالْ وەك منداڵان بێباكن، چونكە پێگە و هەلومەرجی خۆیان ناناسن.

تێڕوانینی ئارابالْ بۆ پووچی ئێجگا تازە و نوێیە، بیركردنەوەی ئەو لەسەر پوچبوونی یاسا ئەخلاقییەكان چڕبۆتەوە. كاراكتەرەكانی ئارابالْ ـ وەك منداڵ ـ بەرگەی بێڕەحمی دونیا دەگرن، بەلاّم بەشێوەیەكی خەمناك و بەجۆرێك، كە تێی ناگەن.

ئارابالْ لە ژێر کاریگەی سامۆیل بیکێت–دایە، بەڵام ڕەگوریشەی بەرهەمەکانی ئەو، ڕەنگە بگەڕێتەوە بۆ سوریالیزمی ئیسپانیا. وڵاتێك کە لەسەدەی بیستدا نوێنەری گەورە و گرنگی لە هونەری مۆدێرندا بە جیهان بەخشیوە: پیکاسۆلە نیگارکێشان، لۆرکا لە ئەدەبیات دا.

ئارابالْ لە یەکەم بەرهەمیدا (سەیران لە مەیدانی جەنگ)، بەئاشکرا ئەم تێڕوانینە دەخاتەڕوو. ئەم شانۆنامەیەی لە بیست سالّیدا نووسی و لە هەوالّێك بوو، کە لە مەیدانەکانی جەنگی کۆریاوە پێی گەیشت. لەم شانۆنامە یەك پەردەییەدا سەربازێك هەیە بەناوی (زاپۆ)ـ کە بەتاکی تەنیا لە هێڵەکانی پێشەوەی جەنگدا دەجەنگێت. باوك و دایکی ـ کە لە واقیعی دڕندانەی جەنگە نوێیەکان تێناگەن و ئێجگار ساویلکەن ـــ بۆ بینینی کوڕەکەیان بەرەو مەیدانی جەنگ بەڕێ دەکەون، وەك ئەوەی بۆ سەیرانێك بڕۆن. دواتر سەربازێك لە بەرەی دوژمنەوە دەردەکەوێت، کە زاپۆ بە دیل دەیگرێت و بۆ سەیران بانگهێشتی دەکات، کاتێك سەیرانەکە بەخۆشی بەرێوەدەچێت، هەموویان بە دەستڕێژی گوللە دەکوژرێن.

ئەمە کۆمیدیایەکی چاپلینیەـ بەو جیاوازییەی، کە لێرەدا کۆتاییەکی خۆش لەئارادا نییە. ئەم شانۆنامەیە ئاوێتەیەکی ئێجگار تێکچڕژاوە لە بێگوناهی و بێڕەحمی، کە تایبەتمەندی بەرهەمەکانی ئارابالّە.

بەمجۆرەیە فەزای شانۆنامەی یەك پەردەیی (نزا)، کە دەسپێکی کۆمەڵە بەرهەمەکانی ئارابالّە (1958): ژنێك، پیاوێك، فیدیۆ و لیلبا، لای تابوتی مندالّێك دادەنیشن و باسی چۆنێتی بڕیارەکەی خۆیان دەکەن ـ بڕیارێك لەسەر ئەوەی، کە ئیدی لەمڕۆوە باش بن. لیلبا تێناگات باشبوون مانای چییە:

لیلبا: دەتوانین وەك ئەوکات بۆ خۆشی بڕۆین بۆ گۆڕستان؟

فیدیۆ: ئەی بۆ نا؟

لیلبا: دەتوانین چاوی مردووەکان هەڵکۆڵین وەك ئەوکاتانە؟

فیدیۆ: نا، ئەمەیان ناتوانین.

لیلبا: ئەی دەتوانین خەڵك بکوژین؟

فیدیۆ: نا.

لیلبا: کەواتە لێدەگەڕێین زیندوو بن؟

فیدیۆ: بێگومان.

لیلبا: کەواتە قوڕبەسەریان.

لەدرێژەی باسەکەدا، کە لەسەر زەمینەی سروشتی (باشبوون) لەئارادایە، بەئەسپایی دەردەکەوێت، کە فیدیۆ و لیلبا لای تابوتی منداڵەکەیان دانیشتوون، کە خۆیان کوشتوویانە. ئەوان زۆر ساویلکانە باسی چاکییەکانی مەسیح دەکەن و دەگەنە ئەو دەرئەنجامەی، کە هەوڵێك لە پێناو باشبووندا بدەن. ئەگەرچی لیلبا پێشبینی ئەوە دەکات، کە ڕەنگە لەوەش بێزار بن.

ئارابالْ لە (دوو جەلاد)دا ڕووبەرووی دۆخێکی هاوشێوەمان دەکاتەوە، بەڵام لێرەدا گرێبەستە ئەخلاقییەکان ـ بەو دژیەکیانەوە کە تیایاندایە ــ ڕاستەوخۆ ڕەخنەی توندیان ئاراستە دەکرێت. ژنێك، فرانسوا و دوو کوڕەکەی، مۆریس و بۆنۆڤا، بۆ سکاڵا کردن لەدەست مێردەکەی دەچێتەلای دوو جەلاد. تاوانی مێردەکەی نادیارە. فرانسوا کە زۆر ڕقی لێیەتی، دەیەوێت ئەشکەنجەدانی مێردەکەی ببینێت، ئەو لەتاو ئازاری مێردەکەی چێژ وەردەگرێت و تەنانەت دڕەواتە ژووری ئەشکەنجەش بۆ ئەوەی خوێ و سرکە بکاتە سەر برینەکانی. بۆنۆڤا کە کوڕێکی گوێڕایەڵە، ڕەفتارەکانی دایکی قبولْ دەکات. بەڵام مۆریس ناڕەزایی دەردەبڕێت. کەواتە مۆریس کوڕێکی خراپ و لاسارە، کە گوێ لەدایکی ناگرێت و ئازاری دەدات. کاتێك باوکیان لە ژێر ئەشکەنجەدا دەمرێت: مۆریس زۆر بەتوندی دایکی تۆمەتبار دەکات بەوەی، کە ئەو هۆکاری مردنی باوکییەتی، بەڵام دواجار ناچار دەبێت بگەڕێتەوە سەر ڕێگەی ڕاست و ئەرکی خۆی و بەهۆی ملنەدان و لاسارییەوە داوای بەخشین لەدایکی بکات. کە پەردەکەش دادەدرێتەوە، دایك و کوڕەکانی لە باوەشی یەکدییدان.

هەروەك دەبینین، کوڕە لاسارەکە، کە ناڕازییە بەرامبەر ئەشکەنجەدانی باوکی (ئەشکەنجەیەك کە دایکی هۆکارەکەیەتی)، لە دۆخێکی ئێجگار ناخۆش و دژواردایە. ئەم دۆخ و پێگە دژوارە لەو دژیەکیانەوە

سەرچاوەدەگرێت، کە لە گرێبەستە ئەخلاقییەکاندا بوونی هەیە: ملکەچبوون بۆ باوك، سروشت پاکی مرۆڤێك، کە ناچاری دەکات بینەر لەدەست ئازاری ئازاردەر ڕزگار بکات و گرنگی و زەپووڕەتی ملەکچبوون بۆ دایك. لەم گرێبەستە ئەخلاقییانەدا دژیەکی و ناکۆکییەکی ئاشکرا بوونی هەیە: لەبەرئەوەی ئەوە (دایك)ە کە (باوك) ئەشکەنجە دەدات. بەمجۆرە پووچبوونی سیستەمی بەهاکان لە دۆخێکدا پەردەی لەسەر هەڵدەماڵرێت، کە لەوکاتەدا چەندین گرێبەستی ئەخلاقی بوونی هەیە. لێرەدا ئارابال خۆی لە دادوەریکردن دووردەخاتەوە و تەنها ئەم دۆخەمان بۆ دەخاتەڕوو و وای دەردەخات، کە ئەم کێشانە لە هێزی تێگەیشتی منداڵانەی ئەو بەدەرە.

لە شانۆنامەی (فاندۆ و لیز) لە پێنج دیمەندا، فاندۆ، خۆشەویستە ئیفلیجەکەی، کە لەسەر عارەبانەیە بەرەو پێشەوە دەبات. ئەوان بەڕێکەوتوون بەرەو شاری (تار). فاندۆ زۆر بەقووڵی لیز-ی خۆشدەوێت، بەڵام لەگەڵ ئەمەش تووڕەیە، کە لیز بووەتە باری سەرشانی و دەیەوێت بەو تەپڵەی کە هەڵیگرتووە ئاوازێك بژەنێت و دڵخۆشی بکات. ناوی گۆرانییەکە (ئاوازی پەڕ)ە. ئەوان لەڕێگەدا سێ پیاوی چەتر بەدەستیان دێتەرێگا و ئەو سیانەش دەیانەوێت بڕۆن بۆ شاری تار، شارێك کە ئەوانیش وەك فاندۆ و لیز، گەیشتن پێی بە مەحاڵ دەزانن. هەموویان لەبری گەیشتن بەو شارە، دەگەنەوە بە خاڵی سەرەتا. فاندۆ زۆر بە شانازییەوە، جوانیەکانی لیز نیشانی سێ پیاوەکە دەدات. تەنورەکەی هەڵدەداتەوە و ڕانی لیز نیشانی پیاوەکان دەدات و داوایان لێدەکان لیز ماچ بکەن. فاندۆ عاشقی لیزە، بەڵام لەهەمانکاتدا ناتوانێت بەرگەی وەسوەسەی ئازاردان بگرێت. لە دیمەنی چوارەمدا، فاندۆ بۆ ئەوەی لیز بخاتە بەرچاوی پیاوەکان، ناچاری دەکات بەدرێژایی شەو لە دەرەوە بە ڕووتی بمێنێتەوە. ئێستا ئیدی لیز لە جاران نەخۆشترە. فاندۆ بە زنجیر دەیبەستێتەوە و کەلەپچەی دەکات. لیز دەکەوێت و تەپڵەکەی فاندۆ دەدرێت. فاندۆ ئێجگار تووڕە دەبێت و تا ئاستی بورانەوە لە لیز دەدات. کاتێك سێ پیاوەکە دێن، لیز مردووە. لەدوا دیمەندا سێ پیاوی چەتر بەدەست، بە شێوەیەکی زۆر تەمومژاوی باسی ئەو شتە دەکەن کە ڕوویدا. فاندۆ بە گوڵ و سەگێکەوە دەردەکەوێت، ئەو بەڵێنی بە لیز دابوو، کە کاتێك بمرێت بە گوڵ و سەگەوە بێتە سەر گۆڕەکەی. سێ پیاوەکە بڕیار دەکەن لە مەراسیمی ناشتنەکەدا هاورێیەتی فاندۆ بکەن و دواتر هەرچوارییان بەرەو شاری تار بکەونەڕێ.

له کۆمیدیای دلارته (2) و گران گی نیۆلَ (3)، فاندۆ و لیز، دەربرینێکی ناسك و شاعیرانەیە و ئاوێتەیەکی چەندلایەنەی هەستی عاشقانەیە. هەستێك کە ڕەنگە مندالێك بۆ سەگێك هەیبێت، کە سەگەکە بە توندی لەباوەشیدا دەگوشێت و هاوکات ئازاریشی دەدات. ئارابالَ، لەرێگەی هەست و سۆزی مندالانە و تێکەلکردنی بە دنیای گەورەکان، کاریگەرییەك لەسەر بینەر دروستدەکات کە هەم تراژیك/کۆمیکە و هەم قوولَ. چونکە بەهۆیەوە ئەو هەقیقەتە ئاشکرا دەکات، کە لەپشت پەردەی هەست و سۆزی گەورەکانەوە حەشاردراوە.

(گۆڕستانی ئۆتۆمبێل) شانۆنامەیەکە لە دوو پەردەدا. ئەم شانۆنامەیە هەولێکە بۆ دروستکردنەوەی دونیای ئازارەکانی مەسیح، کە لە چاوی مندالانەی ئارابالەوە تەماشا کراوە. نمایشەکە لە جێگایەکی پیس و سەیروسەمەرەدا ڕوودەدات. دیمەنەکە، گۆڕستانی تەریکی ئۆتۆمبێلە کۆنەکانە، کە لای ئوتێلیکی شکۆدار و ڕازاوەدایە. خزمەتکارێك بەناوی (میلۆس) کە خزمەتەکانی ئوتێلەکەی لەئەستۆیە، واتە هەموو شتێك بۆ میوانەکان بەرلەوەی بخەون ئامادە دەکات. ناشتاییەکەی لە سەرچرپاکەی دەخوات و (دێلا)، ژنێکی سۆزانی ماچ دەکات. قارەمانی شانۆنامەکە ژەنیاری ترۆمپێتە بەناوی ئیمانۆیل، کە سەرپەرشتی گروپێکی سێ کەسی ژەنیار دەکات. هاوکارەکانی بریتین لە: تۆپیکە کە کلارنێت دەژەنێت و دۆ فۆدری کە ژەنیاری ساکسیفۆنە. فۆدری کەسێکی بێدەنگ و ماتە. ئیمانۆیل وەك (فیدیۆ) قارەمانی شانۆنامەی (نزا) دەیەوێت باش بێت. ئەم خەونەش بەمشێوەیە دەخرێتەڕوو، کە هەموو شەوێك بۆ دانیشتوانی گۆڕستانی ئۆتۆمبێل میۆزکی سەما بژەنێت. ئەگەرچی ژەندنی ئامێرە میۆزیکەکان لەلایەن پۆلیسەوە قەدەغە کراوە. بەدرێژایی شانۆکە دوو وەرزشکار _پیاوێك بەناوی تیۆسی و ژنێکی بەتەمەن بەناوی لاسکا_ بە ڕووخسارێکی سەیروسەمەرە و گالتەجار وەك وەرزشکارەکان، بێماندووبوون بە درێژایی ستەیجەکە دێن و دەڕۆن. لە پەردەی دووەمدا ڕوون دەبێتەوە، کە ئەم دووانە پۆلیسی شاراوە بوون و بەدوای ئیمانۆیلەوەن، و پارە بە تۆپی دەدەن تا زانیارییان دەربارەی سەرۆکەکەی خۆی پێشکەش بکات. (یەهودا؟) و بریاردەدرێت تۆپی ئیمانۆیل ماچ بکات بۆئەوەی پۆلیسی شاراوە ئیمانۆیل بناسنەوە. کاتێك ئەم ڕووداوە نزیك دەبێتەوە لە قەومان، لە فۆدری بێدەنگ دەپرسن ئایا ئیمانۆیل دەناسێت یاخود نا؟ و فۆدری زۆر بەتوندی سەری دەجولێنێت و بەمجۆرە دەیەوێت زانیارییەکانی تۆپی بەدرۆ بخاتەوە.

ئیمانۆیل زۆر بەدڕندانە ئازار و شەکەنجە دەدرێت و وەختە بمرێت، بە سوکانی ماتۆرێکەوە هەڵیدەواسن و ژیانی سەیروسەمەرە و گاڵتەجاری گۆڕستانی ئۆتۆمبێل بەردەوام دەبێت.

خەونی ئیمانۆیل بۆ باشبوون وەك مەیلێکی نادیار نیشاندەدرێت نەك بڕوایەکی لۆجیکی. ئەو زۆر بەشێوەی چوارچێوەیەکی دیاریکراو بیروباوەڕی خۆی لەبارەی چاکە و باشەوە دەخاتەڕوو:" کاتێك کەسێك چاك بێت، هەست بە شادییەکی دەروونی دەکات. ئەم هەستە لە ئارامی رۆحییەوە سەرچاوە دەگرێت کە تاك ئەوکاتە هەستی پێدەکات، کە خۆی وەك مرۆڤێکی کامڵ ببینێت". بەڵام لە کۆتایی شانۆنامەکەدا دەبینین کە ئەم بابەتە لە بیرکردووە و کە دەیەوێت ئەم کێشە بخاتەڕوو، بابەتەکە ئێجگار تێکەڵوپێکەڵ و شێواو دەبێت. لەم کاتەدا ئەو زۆر ڕاستگۆیانە لەگەڵ (حەوارییەکان) قسە لەسەر ئەوە دەکات ئایا باشتر نییە بەدوای پیشەیەکی دیکەدا بڕۆن _ وەك دزی و کوشتن_ و دواتر دژی ئەم کارانە فەتوا دەردەکات، لەبەرئەوەی ئەمانە پیشەیەکی زۆر سەخت و دژوارن. کاتێك (دیلا) پێی دەڵێت: منیش دەمەوێت چاك بم، ئیمانۆیل وەڵام دەداتەوە:" بەڵام تۆ چاکیت، چونکە لێدەگەڕێی هەموو کەسێك لەگەڵت بخەوێت". دواتر سۆزانییەکە لەگەڵ هەموو کەسێك دەخەوێت و بەم بەهانە سادە و منداڵانەیە درێژە بە پیشەکەی دەکات چونکە مەسیح وتویەتی دەبێت لەگەڵ دراوسێکان میهرەبان بین. کەواتە ئایا ئەو دەتوانێت بەخشین و قوربانیدانی جەستەی خۆی لەوان بێبەش بکات؟

ئەگەرچی لێکچوونێکی حاشاهەڵنەگر لەنێوان مەسیح و ئیمانۆیل دا هەیە، کە دەگاتە سنووری کوفرکردن:(ئیمانۆیل لە تەویلەدا لەدایکبووە، باوکی دارتاش بووە، و لە تەمەتی سی ساڵیدا بۆ ژەنینی ترۆمپێت ماڵەوەی بەجێهێشت)، بەڵام ئەم شانۆنامەیە کاریگەری بێگوناهییەك لەسەر بینەر دورست دەکات، بەومانایەی کە سۆراخکردنی چاکە، مرۆڤ بەرەو ئەوە پەلکێش دەکات ژیانی لە پێناو باشی و چاکبووندا تەرخان بکات، لەجیهانێکدا کە پیس و بێمانایە. لە جیهانێکی لەمجۆرەدا تێگەیشتن لەهەر پێوەرێکی ئەخلاقی مەحاڵە، و گەڕان بۆ چاکە وەك تراژیدیاییەك، دەگاتەوە بە پووچی. ڕێك وەك پووچبوونی ڕاکردنی بەردەوامی دوو پۆلیسە جاسوسەکە، لە ڕووخساری وەرزشکاردا.

بە وێناکردنی ئیمانۆیل و دانانی کاراکتەری ناو شانۆنامەکە لە گۆڕستانی ئۆتۆمبێل، ئارابالٚ وێنەیەکی سەرنجڕاکێش لەسەر مرۆڤی مۆدێرن دەکێشێت، کە لەنێوان ئۆتۆمبێل (تەکنەلۆجیا)دا سەرگەردان بووە. جگە لەمانەش، ئایا دژیەکی لە کاراکتەری ئیمانۆیل دەبڕینێکی شاعیرانە نییە لەسەر دژیەکی کاراکتەری مرۆڤی ئامێرپەرست؟ و ئایا لەخاچدانی ئیمانۆیل لە سوکانی ماتۆرێکەوە هێمایەکی جوان نییە؟ بەگشتی دەتوانین بلێین، کە ئارابالٚ وەك مامۆستایەك مەسیحی لە پێگەی مرۆڤی مۆدێرندا بەرجەستە کردووە.

قەلەقی فیکری ئارابالٚ دەربارەی بابەتی چاکە، ئاوارەکانی شانۆنامەی لەچاوەڕوانی گۆدۆی بیکێت مان بیردەخاتەوە. قەلەقی فیکری ئارابالٚ ئەمەیە: پەیوەندی نێوان خۆشەویستی و ستەمکاری و هەروەها هەموو پێوەرە چەسپاوەکانی ئەخلاق دیسانەوە شیدەکاتەوە و لە گۆشەنیگای تاکێکی بێگوناهەوە تەماشای دەکات، تاکێك کە زۆر تامەزۆریە ئەم پێوەرانە قبولٚ بکات بەومەرجەی هۆکاری بنەڕەتییان بدۆزێتەوە.

ئارابالٚ پێداگرە لەسەرئەوەی نووسینەکانی ڕەنگدانەوەی خەون و هەستی تایبەتی خۆیەتی، زۆر بە قوولٚی ستایشی بیکێت دەکات. بەلاٚم ئەگەرچی چەند شانۆنامەیەکی ئادامۆفی بۆ ئیسپانی وەرگێڕاوە، بەلاٚم پێی وانییە کەوتبێتە ژێر کاریگەری ئەم شانۆنامەنووسەوە.

ئارابالٚ بەڕادەیەکی زۆر هەولٚی شانۆیەکی ئەبستراکت دەدات، شانۆیەك کە بەتەواوی دەیەوێت مرۆڤ لە سەر شانۆ لابدات. لە "ئۆرکستراسیۆنی تیاترالٚ"(کە بۆ یەکەمجار لەدەرهێنانی ژاك پۆلی یری لە پاییزی 1959دا نمایشکرا)، ئارابالٚ هەولٚدەدات، درامێك بخولٚقێنێت کە ئاوێتەیەك بێت لە جوولٚەی سێ ڕەهەند، هەندێکیان جوولٚەی میکانیکی بوون و هەندێکی تریان لەلایەن سەماکارەکانەوە ئەنجام دەدرا. جیهانی وێنەیی ئەم شانۆنامە سەیروسەمەرەیە، بەپێی داهێنانەکانی کلی (4)، مۆندریان(5)، دیلایۆنی(6) و جولٚەی ناو کارەکانی ئەلیکساندەر کالدەر(7)دایە. ئارابالٚ دلٚنیایە، کە ناهاوسەنگی و ناکۆکی جولٚە میکانیکییەکان پێکەوە، سەرچاوەیەکی بەهێز لە کاریگەری پێکەنیناوی و گالٚتەجار حەشار دراوە. کۆمەلٚەی "ئۆرکستراسیۆنی تیاترالٚ"، کە هیچ دیالۆگێکی تێدا نییە، لە یادداشتی جولٚەی پێشبرکێیەکی گەورەی شەترەنج (8) دەچێت، کە بەهۆی هیلٚکاری ڕەنگی و سیحراوییەوە بەرجەستە دەبن. هێنانەسەر

شانۆی وێناکردنێکی بەمجۆرە بوێرانە، بەیارمەتی شانۆییەکی ئاڤانگارد پێشوازی لێنەکرا، و بەئەزموونیشی سەلمێنرا کە خەڵکی پێشوازی لەم جۆرە بەرهەمانە ناکەن، بەڵام لەگەڵ هەموو ئەمانەش ئەمە مانای مەحاڵبوونی شانۆییەکی ئەبستراکت و میکانیکی نییە.

ئاراباڵ، کە هەمیشە هێزێکی داهێنەرانە و گەورەی هەبوو، لە بەرهەمی دواترییدا زۆر بە توندی بەدوای ئاوێتەیەکدا دەگەڕێت، ئاوێتەیەك لە فەنتازییای ئازاد–ی شانۆنامە سەرکەوتووەکانی پێشتری و سیفەتی ئەبستراکی شانۆی شەترەنجی، کە تایبەتە بەخۆی. ئارابال بۆ ئەمکارە دەستیدایە نووسینی زنجیرەیەك نمایشی فراوانی ئاییینی: تاج دانان (1965)ـ تەشریفاتی گەورە (هێشتا نمایش نەکراوە) تەلارساز و شای ئاشوور (1967)، هەموو ئەم شانۆنامانە کۆمەڵێك داهێنانی سەیروسەمەرە و زێدەڕەون و پڕ لە دڵرەقی و مالیخۆلیا و خالاتی خەونئاسا بۆ دامرکانەوەی مەیلەکان. هەروەك یەکێك لە ڕەخنەگرەکان دەڵێت: ئەم شانۆنامانە تاڕادەیەکی زۆر لە تابلۆکانی سیلڤادۆر دالی دەچن. مارتین سیلین دوای ئەم وتەیە دەنووسێت هەر لەبەرئەمەش کارەکانی ئارابالی خۆشناوێت. چونکە کارەکانی دالیش سەرکەوتنی بەرهەمەکانی هونەرییان نەبوو. کارەکانی زیاد لە پێویست فەردی و خودی بوون، هەربۆیە دواجار وەك بەرهەمی بێڕۆح دەردەکەون نەك وەك خەونی واقیعی. ئەو شانۆییانە ناوەڕۆکی سروت و ڕێورەسمی تێدانییە، کە بریتییە لە مرۆڤـ، و ناتوانن وەك خەونە واقیعییەکان کاریگەر بن. ئەم داهێنانانە بەرهەمی سروت و بیروباوەڕی کەسێکی نەخۆشە. لەگەڵ هەموو ئەمانەش شانۆنامەی تەلارسازی و شای ئاشوور لە دەرهێنانی خۆرگە لاولی (9)، لەپاریس سەرکەوتنێکی بەرچاوی مسۆگەر کرد. ئەم شانۆنامەیەش نیشاندەری دونیای سەیروسەمەرە و ئاڵۆزی ئارابالە. دونیایەکی سوریالی و بەشکۆ و پڕ لە ژاوەژاو. مرۆڤی دژ بەیەك، کە بەردەوام ڕەنگ دەگۆڕن، ئاوێتەیەکە لە توندوتیژ و دڵرەقی و خەیالی شاعیرانە و کابووسی ترسناك. پڕ لە جووڵە و بزاوت و هاوارکردن. واتە وێنەی هەموو ئەو شتانەی، کە لە دەروونی ئارابال دا دەگوزەرێت.

پەراوێزەکان:

1. ئیمانوێل پیدرۆلۆ: (Manuel de Pedrolo)، نووسەر و شانۆنامەنووسی ئیسپانی لەدایکبووی ساڵی 1918، شانۆنامەی زۆری نووسیوە، بەڵام دوو شانۆنامەی کۆتاییی لە چوارچێوەی شانۆی پوچدان و بەهۆی ئەم دوو بەرهەمەشەوە ناوبانگی جیهانی پەیداکرد. ئەم دوو شانۆنامەیە بریتین لە: کرۆما (Cruma) 1957، و مرۆڤەکان و نا 1958. لەم دوو

شانۆیەدا پیدرۆلۆ شیکارێکی ڕەمزی وسیمبۆلی دەکات بۆ تەنیایی و تاکێتی مرۆیی و هەروەها سروشتی ئازادی و ڕزگاربوون.

2. کۆمیدیای دلارتە (Commedia dell’arte): جۆرە کۆمیدیایەکی میللی ئیتاڵییە، کە لەسەدەی شانزە و هەڤدەدا لەوپەڕی ناوبانگدا بوو. ئەم جۆرە شانۆیە بە گشتی لەلایەن ژمارەیەك ئەکتەری ڕاهێنراو کە توانای ئیرتیجالیان هەبێت، نمایش دەکرا. نمایشەکان، بەپێی کاراکتەر و ڕۆڵە ناسراوەکان و هەندێك نووسراوی شانۆیی دیاریکراو بونیاد نراون (ژنێکی گەنج، کە مێردە پیرەکەی فریو دەدات. ئاغا و کۆیلە کە بۆ پەیوەندی عاشقانەی نهێنی، شوێنی خۆیان دەگۆڕن). ئەگەرچی کۆمیدیای دلارتە لە ناوەڕاستی سەدەی هەژدەیەم لەناوچووە، بەڵام بەجۆرێکی بەرچاو نووسەرانی سەردەمی خۆی خستە ژێرکاریگەرییەوە. مۆلێر و ماریۆ لە فەرەنسا و هەروەها پانتۆمایم و شانۆی سێرك لە بریتانیا کەوتنە ژێر کاریگەری ئەم شانۆییەوە. هەروەها لە فەرەنسا دا بنەمای جۆرە شانۆییەکی (گاڵتەجاڕانە)ــی داڕشت، کە چەند نمونەیەك لەم کاریگەرییە لە کارەکانی ژان لویس بارۆ و مارسێل مارسۆ، بەرچاودەکەوێت.

3. گراند گیونگۆ: ئەم وشەیە لە شانۆی (گراند گی نیۆل)ی پاریسەوە وەرگیراوە و بۆ وەسفی ئەو شانۆگەرییە کورتانە بەکاردەهات، کە ناوەڕۆکی: ترس، هەیەجان، دەستڕێژی، کوشتن و ڕۆحی تێدایە، و مەبەستی ئەم نمایشانەی تەنیا دروستکردنی ترس ودڵەراوکێیە لای بینەر. "گی نیۆڵ" لەبنەڕەتدا بەشێك بووە لە نمایشی بووکی پشت پەردەی فەرەنسی. ئەم جۆرە نمایشانە لە ساڵانی 1890،1900 لە مۆنت مارتۆ پاریس باو بوو. لەندەن لە نێوان ساڵانی 1920–1922 شانۆیی لەجۆری "گران گی نیۆڵ"ی بە خۆوە بینیوە لە نواندی سابیل تۆرن مایك.

4. Klee

5. Mandrian

6. Delauney

7. Alexander Calder

8. ئارابالڵ شەیدای شەترەنج بوو و خۆیشی یاریزانێکی لێهاتوو بوو.

9. Jarge Larvelli